



# **Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...**

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In quâ tractatur de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, ac Sacrificio  
Missæ, ...

**Bosco, Jean a**

**Lovanii, 1667**

Sectio VIII. De Neceßitate Communionis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73377)



## SECTIO OCTAVA

## De Necessitate Communionis.

Triplex est  
Eucharistia  
manduca-  
tio;  
Trident.

Sacramen-  
talis ten-  
entium,

Spiritualis  
santum,

Sacramen-  
talis, & spi-  
ritualis li-  
mi.

Necessitas  
alia medi-  
alia prae-  
cepti.

Duplex  
praeceptum,  
divinum &  
humanum.

**P**raenotandum primò triplicem esse manducationem Eucharistiae, quam his verbis explicat Concil. Trident. sess. 13. cap. 8. in principio. Quoad usum autem rectè & sapienter Patres no-

struit tres rationes hoc sanctum Sacramentum accipien- di distinguunt. Quosdam enim docuerunt sacramen- taliter dumtaxat id sumere, ut peccatores: alios tantum spiritualiter, illos nimirum, qui voto pro-

positum illum calessem panem edentes, fide vivâ qua per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt: tertios porò sacramentaliter simul & spi- ritualiter; hi autem sunt, qui ita se prius probant & instrunt, ut vestem nuptialem induti ad divinam hanc mensam accedant.

Prænotandum secundo dupliciter aliquid esse necessarium ad salutem, scilicet vel necessitate mediæ, vel necessitate solum præcepti. Explicationem & distinctionem hujus duplicis necessitatis vide disp. 2. sect. 3. conclus. 3.

Prænotandum tertio aliam esse necessitatem præcepti divini; aliam verò præcepti humani, quod duplex est, Ecclesiasticum & civile, quæ ex terminis constant. Venio ad rem, & dico

Primò:

## CONCLUSIO I.

Communio non est necessaria ad salutem necessitate mediæ.

2.  
Commu-  
nio non est  
necessaria  
necessitate  
mediæ.

**E**st communio & verior. Efficax ejus pro- batio desumitur ex dictis præcedenti se- ctione: non enim Eucharistia per se instituta est ad conferendam primam gratiam, ut patet ex Conclusionem prima; neque ad perseveran- dum in gratia accepta: quamquam enim præ- servet à peccatis mortalibus, non tamen in- fallibiliter, sed dependenter à libera coopera- tione voluntatis, ut probavimus conclus. 2. Quæ autem aliâ ratione potest esse medium ne- cessarium ad salutem?

Objectio.

Dices; quia licet homo, qui Eucharistiam sumpsit, non infallibiliter & necessariò perse- veret; nequit tamen perseverare sine ejus sum- ptione in re vel in voto. Sicuti quamvis homo, qui baptizatur, non infallibiliter salvetur, sine Baptismo tamen in re vel voto nequit salutem consequi, quod sufficit ut Baptismus dicatur medium necessarium ad salutem.

Optima instantia: verumtamen Antecedens

ubi revelatum est? Joan. 6. inquit, v. 54. Dixit ergo eis Jesus: Amen. amen dico vobis: Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis eius Sanguinem, non habebitis vitam in vobis; id est, non retinebitis vitam in vobis. Eodem modo, quo de Baptismo Joan. 3. v. 5. Respon- dit Jesus: Amen. amen dico tibi: Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum Dei. Ergo eadem necessitas Baptismi & Eucharistiae; Baptismi ad primam gratiam accipiendam, Eucharistiae autem ad finaliter in gratia accepta perseverandum.

Resp. Negando Consequentiam. Disparitas petitur ex materia subiecta. Nam Joan. 3. lo- quitur Christus de re omnino necessaria ad tol- lendum peccatum; Ioan. autem 6. de re, quæ supponit peccatum ablatum, & gratiam acqui- sitam. Constat porò solam gratiam sufficere ad salutem; neque eam deperdi nisi per pecca- tum. Igitur Eucharistia necessaria non nisi ad peccatum evitandum, per quod gratia habita amitteretur; sicuti est necessaria observatio re- liquorum mandatorum, juxta illud Christi Matth. 19. v. 17. Si vis ad vitam ingredi, ser- va mandata. Et hinc quamvis in attritione vel contritione includatur ejus votum, non tamen magis quàm votum cujuscumque alterius præ- cepti adimplendi: sicuti ergo restitutio, & si- milia, non sunt necessaria necessitate mediæ; ita neque Eucharistia.

Profectò si eadem esset necessitas Baptismi, Pœnitentiae, & sumptionis Eucharistiae, quis non merito miraretur, Concil. Trident. cum per plura capita sess. 13. exactissimè explicet na- turam hujus Sacramenti, nullam facere mentio- nem istius necessitatis?

Sane æqualem esse necessitatem Baptismi & Pœnitentiae disertis verbis docet sess. 14. c. 2. in fine dicens: Est autem hoc Sacramentum Pœ- nitentiae lapsis post Baptismum ad salutem neces- sarium, ut nondum regeneratis ipse Baptismus. Et explicans necessitatem Baptismi in particulari ait sess. 6. cap. 4. Quæ quidem translatio, id est, justificatio, post Evangelium promulgatum, sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non po- test. Similiter sess. 14. cap. 4. docet: Ipsam re- conciliationem ipsi contritioni sine Sacramento Pœ- nitentiae voto, quod in illa includitur, non esse ad- scribendam.

Quid simile unquam dixit de Sacramento Eucharistiae, aut ejus voto? Altum ubique si- lentium. Quin imò non esse medium realiter necessarium ad salutem definit sess. 21. can. 4.



Si quis dixerit parvulis antequam ad annos discretionis pervenerint, necessariam esse Eucharistiae Communionem; anathema sit. De quo plura infra.

Verba Ioan. 6. intelliguntur de necessitate praecepti.

Idem.

Præterea illa verba Ioan. 6. supra allegata, intelligenda esse de sola necessitate praecepti, satis indicat eadem sessio cap. 1. ubi dicit: Sed neque ex sermone illo apud Ioan. 6. rectè colligitur utriusque speciei Communionem à Domino præceptam esse, utcumque iuxta varias SS. Patrum, & Doctorum interpretationes intelligatur. Namque qui dicit: Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis, dixit quoque: Si quis manducaverit ex hoc pane vivet in æternum. Quo modo argumentandi tacite innuit, unicam dumtaxat speciem esse præceptam. De quo præcepto Conclusione sequenti. Nunc

Obijciunt primò auctoritas D. August. qui multis in locis dicit, verba illa Christi Ioan. 6. intelligenda esse etiam de parvulis. Unum cito locum, & principalem meo iudicio ex lib. 1. de Peccat. Merit. & Remiss. cap. 20. ibi: Auferatur ergo iam dubitatio, Dominum audiamus, non suspensiones, conjecturasq. mortalium: Dominum audiamus, inquam, non quidem hoc de Sacramento lavacri dicentem, Dominum audiamus, quomodo nemo rite nisi baptizatus accedit: Nisi manducaveritis carnem meam, & biberitis Sanguinem meum, non habebitis vitam in vobis. Quid ultra querimus? Quid ad hoc respondere poterunt, nisi pertinacia pugnaces nervos adversus constantiam perspicua veritatis intendant?

An verò quispiam etiam hoc dicere audebit, quod ad parvulos hæc sententia non pertineat, possintq. sine participatione Corporis huius & Sanguinis in se habere vitam, quia non ait: Qui non manducaverit, sicut de Baptismo; Qui non renatus fuerit, sed ait: Si non manducaveritis, velut eos alloquens, qui audire & intelligere poterant, quod utique non valent parvuli?

Sed qui hoc dicit, non attendit, quia nisi omnes ista sententia teneat, ut sine Corpore & Sanguine Filii hominis vitam habere non possint, frustra etiam etas maior id curat: Potest enim si non voluntatem, sed verba loquentis attendas, eis solis videri dictum, quibus tunc Dominus loquebatur, quia non ait: Qui non manducaverit: sed, Si non manducaveritis. Hactenus Aug.

Quæ verba non posse intelligi ad litteram sicut videntur sonare, de reali manducatione Corporis, & bibitione Sanguinis Christi in Sacramento altaris, sic, inquam, non posse intelligi, nimium probat Concil. Trident. suprâ sess. 21. cap. 4.

Interim pro majori intelligentia D. August. addo verba cap. 4. ejusdem sessionis: Denique eadem sancta Synodus docet, parvulos usu rationis carentes, nullâ obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistiae Communionem, siquidem per Baptismi lavacrum regenerati, & Christo incorporati, ade-

ptam iam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt.

Sequitur: Neque ideo tamen damnanda est antiquitas, si eum morem in quibusdam locis aliquando servavit, (id est, si aliquando dedit parvulis sacramentalem Eucharistiae Communionem) ut enim sanctissimi illi Patres sui factis probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt, ita certè eos nullâ salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est. Nihil evidentius dici poterat.

Num ideo fallitur D. Aug. cujus doctrinam sequitur & servat S. Romana Ecclesia? Minime; nam & ipse lib. 1. contra Jul. cap. 4. allegat Romanam Ecclesiam, id est, Pontificem Innocentium, dicens: Qui denique Innoc. parvulos definiit, nisi manducaverint carnem Filii hominis, vitam prorsus habere non posse.

Et ubi quæso Innocentius hoc definiit? In Epistola, quam scripsit Patribus Concilii Milevitani, approbans eorum acta contra Pelagianos, & est 93. inter Epistolas D. August. Hæc sunt verba Innocentii: Illud verò quod eos vestra fraternitas dixerit prædicare, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sine Baptismatis gratia posse donari, perstatum est. Nisi enim manducaverint carnem Filii hominis, & biberint Sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum Baptismum velle cassare, cum prædicant hos habere, quod in eos creditur non nisi Baptismate conferendum.

Numquid aliud Innoc. nuntiat, aliud Trident. clamat? An simul Communio parvulis potest esse necessaria ad salutem, & non necessaria? Si æquivocationem nominis Communio perpendimus, utrumque potest esse verum. Et quidem quod attinet ad Concil. Trident. quando negat Communionem esse necessariam, satis clarè loquitur de Communione sacramentali, ut suprâ notavi.

Innocentius autem quid? Non ambigo quin intelligi debeat de Communionem spirituali, id est, de fructu & utilitate hujus Sacramenti, gratiâ, inquam, justificante, quæ merito sanctissimæ Passionis Domini nostri Jesu Christi per Spiritum Sanctum diffunditur in cordibus eorum, qui baptizantur, atque ipsis inhaeret. Hæc est participatio Corporis & Sanguinis Christi, sine qua apud D. August. parvuli non possunt in se habere vitam; justificatio, inquam, in qua cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Jesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, charitatem, per quas virtutes unitur perfectè cum Christo, atque Corporis ejus vivum membrum efficitur.

Unde rectè Trident. suprâ sess. 21. cap. 4. probans parvulos nullâ necessitate obligari ad sacramentalem Eucharistiae Communionem: Siquidem, inquit, per Baptismi lavacrum regenerati, & Christo incorporati, (id est, participes effecti

6. Contra- rium non docuit Innocent.

7. qui intelligendus est de Communionem spirituali.

per gratiam & virtutes

Trident.



effecti Corporis Christi) adeptam iam filiorum Dei gratiam in illa aetate amittere non possunt.

8. Sanè hanc esse legitimam expositionem Innocentii & D. Augustini clarè demonstrat eorum intentum, quod erat probare necessitatem Baptismi, sive gratiæ baptismalis in parvulis ad salutem contra Pelagianos, qui, teste D. Aug. suprà, conabantur parvulis non baptizatis, innocentiae merito salutem ac vitam æternam tribuere; sed tamen propter illa verba Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non introibit in regnum celorum, eos à regno celorum facere alienos, novà quādam & mirabili præsumptione, quasi salus ac æterna vita possit esse præter Christi hæreditatem, præter regnum celorum. Quis autem ambigat per solam gratiam Baptismi parvulum effici heredem quidem Dei, cohæredem autem Christi? Res nimis clara est, ut indigeat ulteriori probatione.

Hinc citato cap. 20. in principio sic scribit D. Aug. Caterum quis ignorat, quod baptizatus parvulus, si ad rationales annos veniens non crediderit, nec se ab illicitis concupiscentiis abstinuerit, nihil ei proderit, quod parvus accepit? Verumtamen si percepto Baptismate de hac vita emigraverit, soluto reatu, cui originaliter erat obnoxius, perficietur in illo lumine veritatis, quod incommutabiliter manens in æternum iustificatos præsens Creatoris illuminat.

9. Ex quo, inquit Wiggers q. 73. n. 13. constat, quod D. Aug. non requirat realem perceptionem Eucharistiæ tamquam necessariam ad vitam, sed effectum & rem significatam, videlicet unitatem cum Corpore Christi, & incorporationem in Christo, quocumque modo aut medio habeantur; quæ clariùs exponit scribens ad Bonifacium ut habetur cap. Nulli. de Consecr. dist. 4. Nulli est aliquatenus ambigendum, inquit, tunc unumquemque fidelem Corporis Sanguinisq. Domini participem fieri, quando in Baptismate membrum Christi Corporis efficitur, nec alienari ab illius panis, calicisq. consortio, etiamsi antequam illum panem comedit, & calicem bibat (scilicet in Sacramento Eucharistiæ) de hoc seculo in unitate Corporis Christi constitutus abscedat; Sacramenti quippe illius participatione & beneficio non privatur, quando in se hoc, quod ipsum Sacramentum est, invenitur; id est, quando invenitur esse Corpus Christi, quatenus scilicet est membrum Christi, sive de Corpore Christi. Hucusque Wiggers. Et amabo, clariùs potuisset Aug. mentem suam exponere? Non potuisset.

Sed dicit aliquis; non invenio illa verba in operibus D. Aug. ad Bonifacium. Resp. neque ego invenire potui, licet diù, multumque quæsierim. Et verò putas, quia Wiggers in Augustino ea legerit? Credat qui volet. Hoc scio à Beda citari tamquam Aug. ex Sermone ad infantes ad altare de Sacramento; à Beda, inquam, 1. Cor. 10. In Polycarpo autem citan-

tur ex Innocentio, ut refertur in notis ad can. Quia passus est. 36. de Consecr. dist. 2. Cujuscumque sint, vera esse, ne dubites, si vis permanere in unitate Corporis Christi.

Neque obstat, quod ait Aug. suprà: Non quidem hoc de Sacramento lavacri dictum, sed de Sacramento sanctæ mensæ suæ, quo nemo nisi baptizatus accedit: Nisi manducaveritis &c. Quia (inquit Hauzeur in sua Anatomia fol. 443.) non nisi sic verbatim dictum; sed ut suprà intelligendum. Nam sub idem probat ex illo Joan. 6. Panis quem ego dederò, caro mea est facti vita. Et ex illo Joan. 3. Qui credit in filium, habet vitam æternam, qui autem incredulus est filio, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum. Ergo de incorporatione seu participatione Corporis & Sanguinis Christi per fidem, quæ in ipso Sacramento Fidei seu Baptismo supponit ablutioem à peccatis. Hæc ille.

Verumtamen, dicit aliquis, si sic verbatim dictum à D. Aug. cur non etiam verbatim verum? Vel si verbatim falsum, jam S. Doctor videtur sibi ipsi contradicere lib. contra Mend. ad Consentium cap. 1. ibi: Non mihi persuaderet eos (Hæreticos) de latebris suis nostris esse mendaciis eruendos. Ve quid enim eos tantà curâ vestigare, atque indagare conamur, nisi ut capios in apertumq. producentes, aut etiam ipsos veritatem doceamus, aut certe veritate convictos nocere aliis non sinamus? Ad hoc ergo ut eorum mendacium deleatur, sive caveatur; Dei autem veritas augeatur. Quomodo igitur mendacio mendacia rectè potero persequi: An & latrocínio latrocina, & sacrilegio sacrilegia, & adulterio sunt adulteria persequenda? Quomodo ergo rectè Aug. persequitur Pelagianos, asserens illa verba Christi? Nisi manducaveritis &c. non esse dicta à Christo de Sacramento Lavacri, si à parte rei etiam de illo dicta sint?

Resp. quia utrumque verum est, sed secundum diversum sensum, literalem videlicet, & mysticum. Nam literaliter dicta sunt de Sacramento sanctæ mensæ, id est, de manducatione realis Corporis & Sanguinis Christi: mysticè verò etiam de Sacramento Lavacri. Cui hæc responsio displicet, quærat meliorem. Sufficit nobis veritas Catholica, à qua non est verisimile Augustinum voluisse recedere, aut recessisse; utpote quem numquam teste Cæsario Papæ Epist. 1. ad Episcopos Galliarum cap. 2. sinistra suspitionis saltem rumor aspersit.

Ex his festinè cognoscitur, quomodo intelligendi sint alij SS. Patres, qui similiter loquuntur de necessitate Eucharistiæ: Vel enim Eucharistiā accipiunt pro re contenta & significata, & ita verissimè dicunt, illam omnino esse necessariam, cum sine Sanguinis effusione non fiat remissio peccatorum. Si quis peccaverit, inquit Apostolus Joannes Epist. 1. cap. 2. v. 1. advocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris;

ut de Aug. probatur ex cap. 20. lib. 1. de peccat. mer.

& ex cap. Nulli. de Consecrat. dist. 4. quod adscribitur D. August. scribenti ad Bonifacium.

sed ibi non invenitur.



non pro nostris autem tantum, sed etiam pro totius mundi.

Modum autem propitiationis explicat Concil. Trident. sess. 6. cap. 7. dicens: Meritoria (causa justificationis) dilectissimus Virginitas sancti Dominus noster Iesus Christus: qui cum esset inimici, propter nimiam charitatem, qui dilectus nos, sua sanctissima passione in ligno crucis nobis justificationem meruit, & pro nobis Deo Patri satisfecit.

Et D. Aug. lib. 1. de Peccat. merit. & remiss. cap. 24. Non itaque dubitemus etiam pro infantibus baptizatis Sanguinem suum, qui priusquam fundetur, sic in Sacramento datus, & commendatus est, ut dicatur: Hic est Sanguis meus, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum, Matth. 26.

Vel certe, ut supra explicavi Innocentium & D. Augustinum, Sancti Patres verba Christi intelligunt de manducatione spirituali per fidem & unionem mysticam cum Christo, quæ etiam competit parvulis, qui in habitu credunt, & per Baptismum pertinent ad unitatem Corporis Christi.

Hinc, ut bene aliqui notant, non dicit D. Aug. supra cap. 20. parvulos non posse habere vitam sine manducatione Sacramenti, sed sine participatione Corporis huius & Sanguinis, scilicet per fidem & charitatem, quam accipiunt in Baptismo.

Similiter loquitur lib. 3. de Peccat. merit. & remiss. cap. 4. ibi: Numquid etiam illud ambiguum est: Quia nisi manducaverint homines carnem eius, hoc est, participes facti fuerint Corporis eius, non habebunt vitam? Et subiungit: Hic aque huiusmodi alius, quæ nunc prætereo, testimonium divina luce clarissimum, divina auctoritate certissimum, nonne veritas sine ulla ambiguitate proclamat, non solum in regnum Dei non baptizatos parvulos intrare non posse, sed nec vitam æternam posse habere præter Christi Corpus, cui ut incorporentur Sacramento Baptismatis imbuuntur?

Nec mirum alicui videri debet, quod SS. Patres eodem fere modo loquantur de Baptismo & Eucharistia: nam sicuti Joan. 6. promittitur vita fumentibus Eucharistiam v. 52. Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.

Et v. 55. resurrectio: Et ego resuscitabo eum in novissimo die; ita quoque eadem promittuntur Baptismo ad Rom. 6. v. 3. 4. & 5. An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo Iesu, in mortem ipsius baptizati sumus? Consepulti enim in illa sumus per Baptismum in mortem, ut quomodo Christus surrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vite ambulemus. Si enim complantati facti sumus similitudini mortis eius, simul & resurrectionis erimus.

Præterea sicut Eucharistia representat mortem Christi: Hoc facite in meam commemorationem Luc. 22. v. 19. ita & Baptismus eandem representat, ut patet ex verbis Apostoli mox allegatis. Unde Leo Papa Epist. 4. & 5.

ad Episcopos per Siciliam: Proprie in morte crucifixi & in resurrectione ex mortuis potentia Baptismi novam creaturam condidit ex veteri &c.

Denique Eucharistia significat Corpus Christi mysticum, id est, Ecclesiam, iuxta illud Trident. sess. 13. cap. 2. Pignus præterea id esse voluit future nostre glorie, & perpetuæ felicitatis, adeoque symbolum unius illius corporis, cuius ipse caput existit, cuius nos tanquam membra artissima fidei, spei & charitatis connexionem adstrictos esse volumus. De Baptismo autem quid? Per ipsum, inquit Florent. in decreto de Armenis, membra Christi ac de Corpore efficiuntur Ecclesie. Ergo recte dicitur baptizatus fieri particeps Corporis & Sanguinis Christi per Baptismum, scilicet quoad similitudinem & æquivalentiam rei significatæ.

Differunt equidem Baptismus & Eucharistia quoad modum significandi; quia Eucharistia hæc omnia significat per modum nutrimenti; Baptismus vero per modum regenerationis; quæ ad idem absolute tendunt, nempe vitam, licet secundum diversum modum operandi, & ideo etiam diversas requirunt in subiecto dispositiones.

Unde patet, quam sit fundata locutio D. Aug. licet aliquibus dura videatur & perplexa; illis, inquam, qui ad mysticam significationem eam non referunt. Sanè hæc verba Christi: Nisi manducaveritis &c. diversos accipere sensus, variasque interpretationes ipsum Tridentinum claris verbis exprimit sess. 21. cap. 1. dicens: Vicinque iuxta varias SS. Patrum & Doctorum interpretationes intelligatur, scilicet sermo Christi apud Joan. 6. cap. Sed ad alias pergamus objectiones.

Obicitur ergo secundò dignitas huius Sacramenti, quæ videtur exigere necessitatem. Resp. quia hoc Sacramentum dignissimum est, ideo postulat dignissimam dispositionem; adeoque statim gratiæ in suscipiente; constat autem necessitatem mediæ consistere in remissione peccati, quod unicum est impedimentum vite, & mors animæ. Et si contra

Arguitur tertio; nutrimentum corporale est medium necessarium ad sustentandam vitam corporalem, licet non ad dandam: ergo similiter nutrimentum spirituale (quod est Eucharistia) erit necessarium ad vitam spirituales conservandam, licet non ad dandam. Resp. disparitatem esse, quod per plura media possit vita spiritualis conservari.

Interim non negamus aliquam necessitatem moralem Eucharistiæ, cum sit medium per se ordinatum ad obtinenda auxilia ampliora, ut peccatis resistamus. Unde huic Sacramento specialiter ascribitur præservatio à peccatis mortalibus, ut vidimus Sectione præcedenti Concl. 2. non quasi necessariò peccet mortaliter, qui postquam pervenit ad usum rationis, non sumit hoc Sacramentum (quid si enim sit impossibile de-

K k

sectu



Ex quo e-  
quidem  
colligitur  
quodam  
necessitas  
moralis.

Reliqua Sa-  
ramenta  
non depen-  
dent in suo  
effectu ab  
Euchar.

quæ tamen  
est quasi fi-  
nis & com-  
plementum  
eorum.

17.  
Consuetu-  
do Ecclesiæ  
communi-  
candi in-  
fantes.  
Clem. Rom.  
S. Dionys.  
Areop.  
S. August.  
Trident.

etiam fuerit  
laudabilis  
& rationa-  
bilis, non  
tamen ar-  
guit abso-  
lutam neces-  
sitatem.

fectu materię, aut ministri?) Sed quia peccat mortaliter, qui non adimplet præceptum Communionis divinum vel humanum quando com-  
modè potest; & quia per illud homo accipit spe-  
cialia auxilia, quæ aliis sine multis orationibus,  
& aliis piis operibus non acciperet.

Dicere autem, omnia alia opera bona, uti et-  
iam reliqua Sacramenta, in suo effectu dependere  
ab effectu Eucharistię, sive à sumptione Eucha-  
ristię, nullo prorsus nititur fundamento. Pona-  
mus enim quod quis sumperit Viaticum, &  
postea peccet mortaliter, an aliquis diceret ta-  
lem non posse accipere remissionem peccato-  
rum sine ordine ad Eucharistiā? Non  
puto.

Quamquam id verum sit in hoc sensu, quod à  
Christo, qui in hoc Sacramento realiter conti-  
netur, omnia Sacramenta habeant suam effica-  
ciam, & quod Eucharistia sit finis quasi &  
quoddam complementum cæterorum. Et ideo  
ab aliquibus dicitur Eucharistia causare gratiam  
Baptismi, sicut nimirum finis causat electionem  
medij, atque in Baptismo includi votum Eucha-  
ristię, quatenus per regenerationem accipiens  
homo vitam spirituale, sit capax illius spiritualis  
alimentari, & ad idem particularem propensionem  
accipit, sicut per vitam corporalem ad alimen-  
tum corporale. Inde autem inferre necessitatem  
plusquam præcepti quæ apparentia?

Arguitur quarto ex consuetudine antiqua  
Ecclesię communicandi infantes baptizatos, ut  
patet ex Liturg. Clem. Rom. lib. 8. Dionysii  
Areop. c. 3. Ecclesię Hierarchię, & aliis veteribus  
Scriptoribus; quodq; meminit D. Aug. Epist. 23.  
ibi: Illud vero quod in eadem commemoratur episto-  
la, quamdam parvulam, turbat in fugam parenti-  
bus, nutriti delectum, atque ab eadem nutriti de-  
monum sacrilegiis in partem, postea in Ecclesiā illam  
sibi Eucharistiā miris motibus respuisse &c. ac no-  
vissime Trident. sess. 21. c. 4. ubi tamen insinuat  
non fuisse consuetudinem generalem dicens: Si  
eum morem in quibusdam locis aliquando servavit.

De consuetudine ergo, sed particulari quoad  
locum & tempus, non est dubitandum; neque  
dominanda est, ut ibidem docet Concilium, quia  
probabilem causam habuit, puta, ut significaretur  
spiritualis illa & mystica participatio, de qua  
superius egimus, & ut tamò decentius consume-  
rentur fragmenta hostiarum; præsertim cum in-  
fantes baptizati sint capaces fructus hujus Sacra-  
menti, & certò certius ad fructum suscipiendum  
dispositi. Interim nullā necessitate salutis San-  
ctissimi Patres id fecisse, sive controversia creden-  
dum est, inquit Trident. suprā. Nullā, dico,  
necessitate sive mediij, sive præcepti.

Porro quæ infantium, eadem est ratio per-  
petuè amonitum. Illis autem qui perfectā ra-  
tione utuntur, adeoque mortaliter possunt  
peccare, quis credat hoc Sacramentum tam  
utile, & quasi moraliter necessarium ad vitan-  
da peccata mortalia, planè liberum esse, id est,

non necessarium ad salutem, vel saltem neces-  
sitate præcepti? Dico igitur Secundo:

## CONCLUSIO II.

Datur præceptum divinum Com-  
munionis.

Dari præceptum divinum Communionis  
Sacramentalis, id est, sumptionis Eucha-  
ristię, quamvis communior & verior sit senten-  
tia; non tamen theologicè certa, minùs de fide,  
ut patet ex rationibus, quæ pro ipsa commu-  
niter adferuntur.

Principalis accipitur ex illis verbis Christi  
Joan. 6. v. 54. Nisi manducaveritis carnem Filij  
hominis &c. Secunda ex illis verbis Christi  
Luc. 22. v. 19. Hoc facite in meam commemora-  
tionem Tertia ex diligentia, quā Ecclesiā sem-  
per cavet, idque diligentissimè, ne morituri  
absque Viatico decederent. Accedat quarta ex  
summa utilitate, & quasi morali necessitate ef-  
fectus Sacramenti.

Sed hæ rationes, ut existimo, non clare con-  
vincunt. Nam quod ad primam attinet, ille locus  
Joan. à D. August. (ut vidimus præcedenti  
Conclusione) & aliis doctissimis ac sanctissimis  
viris, intelligitur de manducatione spirituali  
per fidem.

Deinde admissio (quod probabilis est) et-  
iam intelligi debere de manducatione sacra-  
mentalī; certum est non posse quoad omnia  
intelligi in rigore verborum: quippe conclu-  
deret ex præcepto divino homines obligari ad  
sumptionem utriusque speciei. Item hoc Sacra-  
mentum esse necessarium ad salutem non tan-  
tūm necessitate præcepti divini, sed etiam me-  
diij; quia talem vim habent illa verba: Nisi  
quis renatus fuerit &c.

Nec obstat quod unum verbum sit activum,  
alterum passivum; quia etiam parvuli manu-  
care possunt, & bibere, quamvis non volun-  
tariè, quod impertinens est ad necessitatem me-  
diij. Oportet ergo illum locum plures limitatio-  
nes seu explicationes admittere, quoad modum  
scilicet manducandi, & necessitatem.

Quod si semel limitatur, cur non sæpius,  
quamdiu id non est contra expressam Ecclesię  
sententiam? Id est, si tu exponis illa verba,  
Nisi &c. de necessitate præcepti divini, & non  
mediij: cur mihi non licet exponere de ne-  
cessitate neque mediij, neque præcepti, sed ma-  
gnæ utilitatis? Ut sensus sit, difficulter habe-  
bitis vitam in vobis. Frequens enim est in  
Scriptura, illud vocare impossibile, quod est  
difficiliter possibile.

Et ideo sic explicat illum locum Cyprianus  
in expositione Orationis Dominicę, ait qui-  
dam Auctor. Sed ego nihil tale ibi reperio.  
Equidem qui sic explicaret, nescio quā ratione  
posset evidenter redargui.

Audite:



20. Audiamus Seraphicum Doctorem 4. d. 12. art. 4. q. 1. Dicendum, inquit, quod sacramentum hoc non est de necessitate quantum est de sua institutione; sed si est, hoc est ex assumpto officio, vel mandato superaddito. Ex assumpto officio, quod scilicet necessarium est exequi, ut cum sacerdos vivit de altari, ut parochianus proficit, debet servire altari. Si autem non vivat de altari, sed in libertate sua remaneat, non tenetur magis, quam alius homo ex debito, sed magis ex bono & aequo. Ex mandato superaddito quod instituit Ecclesia, ut fideles communicarent semel in anno & in morte. Unde si quis negligit, non est sine contemptu, ideo peccat mortaliter. Ratio autem quare Ecclesia instituit est, quod hoc sacramentum est salubre, & multi erant negligentes de sua salute.

Et post pauca. Ex his patent obiecta: nam verbum Iohannis. sive Domini in Iohanne intelligitur de manducatione spirituali, quae est per fidem & charitatem, sine qua nemo adultus salvatur, & haec etiam est in parvulo aliquo modo per incorporationem.

Accedat Doctor Angelicus 3. parte q. 65. art. 4. ubi sic lego: Ad secundum: Dicendum quod illud verbum Domini est intelligendum de spirituali manducatione, & non de sola sacramentali, ut Augustinus exponit supra Iohannem. Tractat. 26. & 27. Simili modo loquitur 4. dist. 9. q. unica art. 1. quasiuncula 2. ibi: Ad primum dicendum quod Dominus loquitur de manducatione spirituali sine qua non potest esse salus.

Ad secundam probationem in primis dici potest, non tam ibi praecipitur exercitium Communionis, quam modum, ut si velis communicare, in passionis Domini memoriam facias. Unde apud Lucam non simpliciter dicitur: Hoc facite, sed, Hoc facite in meam commemorationem. Et apud Apostolum. 1. Cor. 11. v. 25. Hoc facite quotiescumque bibitis, in meam commemorationem. Quod imitatur Ecclesia in Canone Missae illis verbis: Haec quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.

Deinde si velis illa verba, Hoc facite, referri ad exercitium alicujus actus, & non solum ad modum, apte referri possunt ad actionem Sacrificii, quam Christus ibi instituit, praecipitque Apostolis, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut sensus sit: Quod ego feci offerendo & consecrando, hoc & vos deinceps facite.

Atque ita haec verba intellexit Tridentinum sess. 22. cap. 1. ibi: Et eisdem (Apostolis) eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, praecipit per haec verba: Hoc facite in meam commemorationem, uti semper Catholica Ecclesia intellexit & docuit.

Ad tertiam probationem responderi potest, Ecclesiam semper fuisse sollicitam de dando morituris Viatico, non ob necessitatem praecipit divini, sed ob incredibilem tanti Sacramenti utilitatem: quomodo adhuc hodie sollicita est de administranda eisdem Extrema Unctione, quae tamen non praecipitur jure divino.

Ad quartam patet responsio ex D. Bonav. supra: quia enim hoc Sacramentum, tam salubre est, idcirco Ecclesia praecipit, ut fideles semel in anno communicarent, & in morte. Quis dubitat etiam Sacramentum Extremae Unctionis esse valde utile? num ideo jure divino praecipitur? Imò nequidem jure Ecclesiastico.

Haec non ideo à nobis dicta sunt, ut communis sententiae rationes abiceremus; sed ut non eam esse ostenderemus vim illarum, ut faciant certitudinem fidei, vel etiam omnimodam certitudinem Theologicam: quod minus contraria sententia quorundam gravissimorum Doctorum Alensis 4. distinct. 51. membr. 2. D. Bonav. supra, & aliorum sit tuta in fide; imò fortè probabilis in Theologia. Interim non potest negari, quin nostra & communis sententia sit probabilior: quippe solutiones praedictarum rationum sunt utcumque violentae.

Primae quidem rationis solutio, quia cum Scriptura loquatur praecipitive, oportet eam proprie intelligere sicut sonat, nisi quatenus Ecclesia aliter exponit. Quocirca cum ex doctrina Ecclesiae habeamus hoc Sacramentum non esse per se institutum ad conferendam primam gratiam, hinc colligimus illud, Nisi manducaveritis, non importare necessitatem medii. Et aliunde, cum Ecclesia doceat non esse laicis necessariam utriusque speciei Communionem, rectè deducimus illa verba: Nisi manducaveritis & biberitis, habere sensum disjunctivum, non conjunctivum. At verò nusquam Ecclesia indicat, illis verbis nullum omnino praecipitum contineri: ergo neque nos id possumus affirmare contra verborum proprietatem.

Nec refert quod aliqui Doctores exponant illa verba de manducatione spirituali: plures siquidem, imò communis sententia exponit de manducatione sacramentali; saltem de utraque posse intelligi non est dubium, & videtur Ecclesia intelligere de sacramentali, dum in Concilio Trident. sess. 13. cap. 2. quod instituitur De ratione institutionis sanctissimi huius Sacramenti, utitur hisce verbis Iohannis 6. v. 58. Qui manducat me, & ipse vivet propter me.

Similiter sess. 21. cap. 1. docet ex illis verbis Christi: Nisi manducaveritis &c. non rectè colligi Vtriusque speciei Communionem à Domino praecipiam esse: tacite innuens, ut supra notavi, saltem alterutram esse praecipiam. Unde etiam in Festo Venerabilis Sacramenti sumit ex illo cap. 6. Iohannis Evangelium.

Ad secundae rationis solutionem priorem dico, conditionem actui appositam in praecipito non indicare, quod solus ille modus, & non exercitium actus praecipitum sit; uti cum lex divina jubet, ut diligamus Deum ex toto corde, tota anima &c. non solum hic diligendi modus, sed etiam ipsi dilectio praecipitur. Itaque tam praecipitum illi Communionis, quam huic charitatis ille modus apponitur, non ad

Kk 2 limi-

ut & praecipitum aut nunc communicandi.

23. Igitur praedictae rationes non faciunt conclus. Theologicè certam: Alens. D. Bonav.

reddunt tamen eam multo probabilior.

ed quod Iohannes 6. proprie intelligatur de praecipito.

& communis de manducatione reali.

ut intelligitur Tridentinum.

Lucas 22. non tantum modus, sed & actus exercitium praecipitur.



limitandum, sed explicandum actum præceptum ut sic; tenemur enim & illum implere, & tali modo. Ita quidam Auctor.

*Immo ipse  
modus non  
videtur  
præceptus*

Sed non puto, salvo meliori, talem modum esse præceptum in sumptione Eucharistia; quous enim quisque communicantem cogitat de Passione Christi, & in illius memoriam ordinat suam Communionem? Sanè plerique, maxime rudes & indocti, ignorant illam obligationem, si quæ est, nec Confessarii aut Concionatores solliciti sunt vel penitentes, vel auditores de ea instruere. Illa ergo memoria Passionis, quæ videtur præcipi simul cum ipso actu, est ipse actus Communionis secundum uniuscujusque conditionem, sive sub utraque specie, simul consecrando illam, sive sub una solum.

*prout est ab  
actu distin-  
ctus.*

*Ly Hoc fa-  
cite, refer-  
tur ad sa-  
crificatio-  
nem &  
commu-  
nionem lai-  
cam.*

Ad posteriorem solutionem dico, illud; *Hoc facite*, cum sit indistinctum, magis adæquatè referri ad totum actum, quem Christus exercuit cum Apostolis, nimirum ad sacrificiationem & Communionem laicam, quam illis dederat, quàm ad solam sacrificiationem; utrumque ergo præcepit.

Neque Tridentinum aliud significat; quia quamvis dicat præceptum oblationem Sacrificii (de qua eo loco tantum agebat Concilium) non ideo negat præceptam Communionem laicam. Quin sess. 13. cap. 2. sic inquit: *In illius Sacramenti sumptione colere nos sui memoriam præcepit, suamq; amantissime mortem, donec ipse ad iudicandum mundum veniat.* Ubi loquitur Concilium non solum de Sacerdotibus, sed de omnibus generaliter.

Sanè quando aliquod Festum præcipitur in honorem Sancti, non solum præcipitur, ut si fiat, in ejus honorem fiat; sed absolute præcipitur observatio Festi.

*25.*

*Quomodo  
ex sollici-  
tudine Ec-  
clesiæ,*

Ad tertiæ rationis solutionem dicito, non præcisè ex eo colligi præceptum divinum Communionis, quod Ecclesia utcumque sit sollicita de illo administrando; sed quia gravissimè præcipit, ut administretur morituris, quod non ita facit de Sacramento Unctionis.

*ejusque  
præcepto  
deducatur  
præceptum  
divinum de  
communi-  
cando.*

Ex quo patet quid dicendum sit ad solutionem quartæ rationis: videlicet Ecclesiam præcipere Communionem non ideo tantum, quia valde utilis est; nam & Extrema Unctio valde utilis est, quam tamen non præcipit, sed quia extat jus aliquod divinum Communionis, non ita Sacramenti Unctionis.

*26.*

Cæterum institutio hujus Sacramenti per modum cibi & potus non evincit hanc obligationem; sufficit enim quòd sit aliqua similitudo inter cibum & potum spirituales ex una parte, & cibum ac potum corporalem ex altera. Profecto jam antea non semel ostendimus, in pluribus hanc similitudinem claudicare.

*Conve-  
nientia cibi  
spiritualis  
cum corpo-  
rali.*

Si autem potas; in quo ergo cibis spiritualis & corporalis conveniant? Resp. in magna utilitate & morali quadam necessitate ad vitam

augendam & conservandam: propter quam utilitatem cibis Eucharisticis saltem ab Ecclesia est præceptus; & aliunde per accidens, ex obligatione aliorum præceptorum, sapè potest esse necessarius, v.g. ad profitendam fidem coram Tyranno, ad superandam gravem tentationem contra calitatem &c.

An autem ideo etiam per se & immediate à Christo debuerit præcipi, non puto. Potuit præcipi, & quòd præceptum sit, est communior & verior sententia, quam mutato consilio amplexus est Doctor Angelicus 3. parte qu. 80. art. 11. dicens: *Manifestum est quòd homo tenetur hoc Sacramentum sumere, non solum ex statuto Ecclesiæ, sed ex mandato Domini dicentis Luc. 22. Hoc facite in meam commemorationem; cum aliquin contrariam docuisset, aut saltem videri posset docuisse 4. dist. 9. qu. unica art. 1. quæstioncula 2. & dist. 12. q. 3. art. 2. q. 1. solius utriusque memorans præcepti Ecclesiastici.*

Citatur etiam D. Aug. Epist. 118. ad Januarium cap. 1. sed an verè, poterit Lector judicare ex ejus verbis, quæ hic exscribo. *Primo itaque tenere te volo, quòd est huius disputationis caput, Dominum nostrum Iesum Christum sicut ipse in Evangelio loquitur, levi iugo suo nos subdidisse, & sarcina levi. Unde Sacramentis numero paucissimis, observatione facillimis, significatione præstantissimis, societatem novi populi colligavit, sicut est Baptismus Trinitatis nomine consecratus, Communicatio Corporis & Sanguinis ipsius, & si quid aliud in Scripturis Canonicis commendatur.*

*Assume  
Lugo.*

In quibus verbis, inquit Lugo disp. 16. n. 3. Aug. non loquitur de mera institutione Baptismi & Eucharistia; sed de præceptis eorum Sacramentorum: affert enim ea solum ad ostendendam facilitatem Legis Evangelicæ, in qua Christus paucissima & facillima præcepta imposuit.

*Assume  
Lugo.*

Sed contrà, Aug. loquitur, inquit Dicastillo disp. 10. n. 7. de omnibus Sacramentis, quibus societatem novi populi colligavit. Constat autem non omnium Sacramentorum esse præceptum divinum, quo ad illorum usum obligemur, ut suis locis vidimus in Confirmatione, & videbimus in Extrema Unctione, Ordine & Matrimonio.

*28.*

Quidquid sit de mente D. Aug. quæ est incerta; hæc sententia jam communiter docetur à Theologis; eamque disertis verbis amplectitur Doctor Subtilis 4. dist. 13. q. 2. n. 20. dicens: *Christus expresse docuit, se velle, sumi Eucharistiam à quolibet Christiano Ioan. 6. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & ibi loquitur omnibus.* Quamquam oppositam insinuet 3. dist. ultimâ n. 5. ibi: *Alia Sacramenta à Baptismo & Penitentia fortè non sunt necessaria, aut si sunt, sunt satis facilia, puta Confirmatio, Eucharistia, Extrema Unctio.*

*Quærit autem aliquis à me, quos obliget illud præceptum divinum? Jam audivimus à Scotio;*



Scoto; Christus, inquit ille, expressè docuit, se velle, sumi Eucharistiam à quolibet Christiano, supple adulto ratione utente. Erit itaque

### CONCLUSIO III.

Præceptum divinum Communio-  
nis obligat omnes adultos ra-  
tione utentes.

29. Omnes baptizatos obligari hoc præcepto nemo inficiatur. De non baptizatis controvertitur inter Doctores Catholicos, his asserentibus, illis probabiliter negantibus.

Fundamentum sententiæ affirmativæ est generalitas locutionis Christi Joan. 6. Nisi manducaveritis &c. quæ verba videntur dicta pluribus pro tunc necdum baptizatis, non in sensu composito pro tempore ante baptismum, quo nondum erant capaces fructus hujus Sacramenti; sed in sensu diviso, pro tempore scilicet sequente ipsum Baptismum, ex quo videtur resultare specialis obligatio suscipiendi Baptismum, sicuti ex obligatione finis resultat obligatio medii necessarij. Quod clariùs apparebit ex solutione rationum sententiæ negativæ.

30. Obijciunt ergo primò; Adulti ante Baptismum non possunt implere præceptum Communio-  
nis: ergo non obligantur. Antecedens probatur; quia præcipitur Communio Sacramentalis, id est, talis sumptio Eucharistiæ, quæ sit signum gratiæ sanctificantis in fumente; atque sumptio Eucharistiæ non confert gratiam homini non baptizato, cum Baptismus sit janua Sacramentorum: ergo &c.

Responsio. Ut præceptum affirmativum simpliciter obliget, sufficit quod possit, & debeat pro aliquo tempore adimpleri. Sic quippe ex lege naturalis tenetur quilibet succurrere proximo extremè indigenti, dum commodè potest, quamvis forè numquam occurrat casus hoc præceptum adimplendi. Similiter tenetur quis exponere vitam pro Republica, tenetur confiteri Christum coram Tyranno &c. tametsi hic & nunc non possit, minùs debeat, illa præstare.

Igitur potest subsistere obligatio legis, licet non teneat facere opus præscriptum pro quocumque tempore, statu ac in quibuscumque circumstantiis; imò tametsi in aliquibus circumstantiis non possim facere, dummodò saltem possim facere id, quod ad legis adimplentionem prærequiritur; v. g. excommunicatus teneor in Palatio communicare, quamvis id non possim, nisi priùs petita absolutione ab excommunicatione.

An putas debitor excusatur à redditione pecuniæ, quia non habet pecuniam, nisi vendat aliqua alia bona sua, ex quibus pecuniam redi-

gat? Imò specialiter obligatur illi bona vendere, nisi aliquid aliud obster. Quando ergo quis tenetur ad aliquid, ex supposita conditione, quam potest ponere, tenetur eam ponere, & ita implere quod debet. Cum igitur generaliter omnibus sit præcepta Communio sacramentalis, & in potestate hominis non baptizati sit ponere conditionem prærequiritam, scilicet Baptismum, quidni etiam ad illam ponendam obligetur?

Aliud fortassis dicendum est de præcepto confessionis, quod non videtur obligare nisi valde remotè & universaliter, ut suo loco explicabitur, ante Baptismum, imò ante peccata post Baptismum commissa; quia videlicet conditio necessariò prærequirità ad ejus adimplentionem, puta peccata commissa post Baptismum, quæ sola sunt materia confessionis, nec debent, nec possunt poni, alioquin peccata non essent peccata, quæ est manifesta implicanti-

31. Obijciunt secundò; per Baptismum primò quis ingreditur in Rempublicam Christianam: ergo ante illam non obligatur legibus Christianis. Patet sequela; quia nemo tenetur legibus Communitatis, cujus non est pars. Unde nemo tenetur ad vota monastica, antequam seipsum per professionem ad vitam monasticam obligaverit.

Resp. Negando Consequentiam; quia ante Baptismum tenetur quilibet suscipere Christianam Religionem, & ex consequenti ejus leges. Aliud est quando quis non obligatur ad statum aliquem suscipiendum; tunc enim nec tenetur legibus illius statûs, antequam spontè eum susceperit.

32. Contrà; tametsi quispiam voverit intrare Religionem, equidem non obligatur votis monasticis aut præceptis Regulæ ante professionem, nec peccat contra illa, quantumvis non intret Religionem, cum tamen ad intrandum ex voto obligetur.

33. Resp. in eo disparitatem esse, quòd omnis obligatio voti oritur ex propria voluntate voventis: quid ergo mirum, si nondum obligetur ad castitatem, qui necdum voluit se obligare per professionem ad servandam castitatem, quamvis voluerit se obligare ad profitendum? Et eadem est ratio præceptorum Regulæ, quæ non possunt obligare nisi subditos, nemo autem subditus fit alicui Prælato per votum profitendi, nisi accedat actualis professio. Porro quis prudenter potest cogitare, quin Christus potuerit præcipere omnibus hominibus Communionem, sicut præcepit omnibus Baptismum? Breviter ergo, votum pendet à voluntate voventis, præceptum à voluntate Superioris.

Et si inferas; ergo non baptizati etiam obligantur legibus Ecclesiasticis. Resp. Negando Consequentiam; quoniam Ecclesia non est Superior eorum, sicuti est Christus. Unde

K k 3 solùm

An sit eadem ratio præcepti Confessionis?

31. Secunda obiectio.

Solvitur. Ante Baptismum tenetur quilibet suscipere Christianam Religionem.

32. Instantia.

Solvitur.

Votum pendet à voluntate voventis & præceptum autem à voluntate Superioris.

Alia instantia solvitur.



Solum hic loquimur de mero præcepto divino communicandi semel in vita.

33. *Tertia in-*  
*stantia.*  
Dices; illud præceptum est indeterminatum, saltem extra articulum mortis: ergo ad nihil determinatè obligat: ergo infideles non peccant determinatè contra illud, cum nunquam sit verum, quòd tunc habeant obligationem communicandi. Si autem recurras ad determinationem Ecclesiæ, illi non subiciuntur nisi baptizati.

*Lugo ex-*  
*simat de*  
*terminatio-*  
*nem Eccle-*  
*sia obligare*  
*non bapti-*  
*zatos.*  
Respondet Card. Lugo disp. 16. n. 19. determinationem factam ab Ecclesia obligare etiam non baptizatos, non per modum præcepti, sed ut conditionem, quâ posita, obligat illos Christi præceptum determinatè; atque ideo peccant contra Christi præceptum, ex quo deberent reddi habiles ad sumendam Eucharistiam tali tempore, per Ecclesiam determinatè.

*Probat à si-*  
*mili:*  
Probat à simili: Sicut, inquit, si Confessarius imponat poenitentem jejunium iis diebus, quos Medicus designaverit, non dat Medico jurisdictionem nec Medicus præcipit quando determinat dies: sic ergo Ecclesia determinando tempus Communionis, licet id faciat præcipiendo etiam in ordine ad suos subditos, potest tamen illa determinatio obligare non baptizatos, non ut lex Ecclesiæ, sed ut conditio, quam exigit præceptum ad determinatè obligandum.

34. *sed illi me-*  
*ritò con-*  
*tradicti Di-*  
*castillo.*  
Sed hæc responsio cum sua probatione displicet (& merito) Dicastilloni disp. 10. n. 71. & sequentibus; quia nimirum neque ex Scriptura, neque ex Conciliis, neque ex Traditione, ut patet, constat Christum præcepisse Communionem dependenter à determinatione Ecclesiæ: sed neque ex natura Sacramenti id ostendi potest; quamvis enim Eucharistia cibus sit, non tamen nisi pro baptizatis. Et quamvis valde utilis, non tamen omnino ex natura rei necessarius. Indè ergo inferre Catechumenum singulis annis peccare contra præceptum Communionis, imò singulis diebus olim peccasse, quando, ut aliqui volunt, baptizati ex determinatione Ecclesiæ debebant singulis diebus communicare, suprà quàm cuiquam credibile est.

*Quocirca*  
*dicendum*  
*arbitror, hanc obligatio-*  
*nem specialem suscipiendi Baptismum in ordine*  
*ad Communionem satis determinatam esse ad*  
*articulum mortis, ut patebit ex Conclusionem se-*  
*quenti.*  
Quocirca dicendum arbitror, hanc obligationem specialem suscipiendi Baptismum in ordine ad Communionem satis determinatam esse ad articulum mortis, ut patebit ex Conclusionem sequenti.

35. *Tertia ob-*  
*jectio.*  
Obijciunt tertiò; Nemo tenetur speciali titulo nasci, ut possit natus nutrir; sed solum nativitate supposita. Sicut si Confirmatio (quæ est accretio) esset à Christo præcepta, nemo teneretur vi præcepti Confirmationis ad Baptismum, sed solum nativitate supposita, teneretur crescere per Confirmationem.

*Solvitur.*  
Resp. si per nativitatem intelligitur corporalis, apertissimum est, quod assumitur, cum in nullius potestate sit corporaliter nasci: fin autem accipiat nativitas spiritualis, petitur

manifestè principium; & ad simile dico: si Confirmatio esset præcepta omnibus à Christo illis verbis: *Nisi confirmati fueritis, non habebitis vitam in vobis*, etiam ex illo præcepto oritur specialis obligatio Baptismi tanquam mediæ necessariò prærequisitæ ad validam Confirmationem. Aliud esset de præceptis jejuniorum, Feltorum, & similibus, si Christus ea instituisset, etiam pro non baptizatis; quia constat Catechumenos hujusmodi præcepta legitime posse observare; secus præceptum Communionis aut Confirmationis, si esset.

Sed dicit fortassis aliquis: cum Catechumenus possit esse in gratia, & spiritualiter hoc Sacramentum manducare, cur non etiam sacramentaliter? Sanè durissimum videtur, quòd aliquis putans bonâ fide se esse baptizatum, & sapienter cum maxima devotione communicans, nullum ex opere operato ex illis Communionibus fructum recipiat.

Accedit cap. *Veniens*, 3. de Presbytero non baptizato, ubi Innoc. III. proposito dubio, an talis Presbyter debeat iterum ordinari? Pro parte negativa sic argumentatur: Cum quis non solum per Sacramentum Fidei, sed per fidem etiam Sacramenti, efficiatur proculdubio membrum Christi: & qui Christum habet per fidem, etiam Baptismum non habeat, habet utique fundamentum, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Iesus: si per radicem posse videtur, sicut salus fera opera, sic & qualibet ecclesiastica Sacramenta: cum illud non sit generaliter verum, neque de novis, neque de veteribus Sacramentis, quòd Baptismus sit fundamentum illorum: quoniam & Sacramentum coniugii & Eucharistia à non baptizatis recipi potest.

Quod utique argumentum non rejicit, quantumvis resolvat pro contraria sententia dicens: Nos circa latorem presentium in hoc dubitabili casu, quod tutius est sequentes: Mandamus, quatenus ipsum per singulos Ordines usque ad Sacerdotium promovere procures &c.

Atque hæc contraria sententia est communis, & fundamentum principale sumitur ex eodem capite statim citato ibi: *Ut cum Baptismus sit fundamentum omnium Sacramentorum, ante susceptionem Baptismi non suscipiatur aliud Sacramentum: quoniam ubi fundamentum non est, superedificari non potest.* Uno verbo: Baptismus est janua omnium aliorum Sacramentorum.

Sed ad hoc axioma responderi posset, intelligendum esse cum proportionem, ut videlicet ad substantiam aliorum Sacramentorum prærequiratur substantia Baptismi; ad effectum verò aliorum Sacramentorum sufficiat effectus Baptismi; potèd impræsentiarum solum agitur de effectu Eucharistie. Quidni ergo Catechumenus, qui per Baptismum flaminis, aut etiam sanguinis in nostra sententia potest habere effectum Baptismi fluminis; quidni, inquam, etiam possit recipere effectum Eucharistie?

Hæc tamen responsio, ait Lugo disp. 13. n. 6.



n. 6. videtur esse contra mentem omnium Theologorum, qui certe, quando dicunt Baptismum esse januam Sacramentorum, non tam intelligunt de janua, per quam ipsa Sacramenta intrent in Ecclesiam, & fiant in seipulis, quam de janua, per quam nos intramus ad ipsa recipienda; quia sicut per Baptismum intramus in Ecclesiam, ita per Baptismum intramus ad Ecclesiae Sacramenta participanda. Hæc ille.

Estò; adhuc manet disparitas inter sumptionem Eucharistiæ, & sumptionem aliorum Sacramentorum, quod sumptio illa, ut habet communior opinio, non sit verè Sacramentum, sed applicatio tantum Sacramenti; susceptio autem aliorum Sacramentorum est ipsum Sacramentum. Quamvis itaque reliqua Sacramenta præter Baptismum, utpote invalida, nullum conferant effectum homini non baptizato; equidem quid obstat, quò minus Eucharistia, utique verum Sacramentum ante sumptionem, conferat suum effectum cuicumque voluntarie suscipienti?

Respondeo, voluntas Christi, qui Pastoribus Sacramenta reliquit, ut per ea pascant oves suas, *Pasce oves meas*, inquit Christus Principi Apostolorum Joan. 21. v. 17. Et quæ illæ? *Alus* (inquit Christus apud Joan. 10. cap. v. 16.) *oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili: & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet ovum ovile, & unus Pastor.*

Oves ergo, quas Christus Corpore & Sanguine suo pasci voluit, illæ sunt, quæ per characterem Christianitatis impressum in Baptismo, intrarunt in ovile Christi, id est, membra facta sunt Christi, & visibilis ejus Ecclesiæ, jam non solius tantum fidei debitores, & universæ legis Christi servandæ, sed insuper universæ legis ecclesiasticæ, tam scriptæ, quam traditæ, Baptizati, inquam, oves sunt, & qui baptizantur, oves fiunt, per visibilem generationem Christo incorporati, ut per visibilem cibum visibiliter nutrantur. Reliquis autem, qui invisibiliter tantum per gratiam merè internam Christo uniuntur, & in Christo regenerati sunt, sufficit quoque invisibilis nutritio per augmentum gratiæ ex opere operantis.

Admissio itaque intellectu axiomatis communis, quem aliqui possent prætereundere, nihil adhuc sequitur contra communem doctrinam; quoniam omnes qui baptizati non sunt, quantumcumque justificati per Baptismum flammis, aut sanguinis, carent aliquo effectu Baptismi, scilicet characterem Christianitatis; & ideo nequeant recipere effectum reliquorum Sacramentorum, etiam Eucharistiæ.

Ad Innocentium plana est responsio, puta, loquitur disputando pro utraque parte, adducit utrimque rationibus, non tam ex propria sententia, quam aliorum, quas proinde non oportebat omnes esse veras; præsertim cum

non solum Eucharistiæ, sed etiam Sacramenti Matrimonii capacem dicerent non baptizatum, quod tamen constat esse falsum. Unde etiam Pontifex resolvit pro contraria parte, ut audivimus.

Ex his sequitur corollarium: non baptizatum, tamen si bonâ fide accederet ad Sacramentum, non impletur præceptum Communionis; quoniam non est Communio sacramentalis, quia nullatenus in ipso signum gratiæ sacramentalis, id est, gratiæ ex opere operato. Nec hoc alicui magis durum videri debet, quam illud quod communiter ab omnibus admittitur, videlicet non baptizatum infructuosè suscipere Sacramenta Confirmationis, Pœnitentiæ, Extremæ Unctionis, Ordinis, & Matrimonij; licet aliqua sit disparitas, de qua supra. Ratio autem à priori æqualis est, scilicet voluntas instituentis.

Rogas, num etiam sit voluntas instituentis, ut Eucharistia fructificet solis adultis ratione utentibus? Non puto. Ideo erit

## CONCLUSIO IV.

Præceptum divinum Communionis obligat solos adultos ratione utentes, estò fructuosè suscipiatur à parvulis, & perpetuò amentibus.

Parvulos (& eadem est ratio de perpetuò amentibus) esse capaces fructus hujus Sacramenti, satis demonstrat à posteriori antiqua consuetudo distribuendi ipsis Eucharistiam, de qua meminit Synodus Trident. sess. 21. c. 4. (vide Conclusionem primam) quæ quamvis hodie in plerisque Ecclesiis abolita sit, apud Ruthenos tamen, & quosdam alios populos, etiam Catholicos, adhuc servatur teste Arcudio lib. 3. cap. 40. Non est autem verisimile Ecclesiam vel olim permisisse, vel adhuc permittere ejusmodi distributionem cum frustratione effectus tanti Sacramenti.

Unde loco citato dicit Concilium, Sanctissimos Patres, qui illum morem aliquando servaverunt, habuisse probabilem causam sui facti pro illius temporis ratione. Quæ autem potest esse probabilis causa distribuendi Sacramentum cum certa frustratione effectus?

Dices; quia dubitabant, an fortè parvulis sumptio Eucharistiæ esset medium necessarium ad salutem propter illa verba Christi Joan. 6. *Joan. 6. Nisi manducaveritis &c.*

Sed contra primò; id gratis omnino dicitur, & contra respectum illorum sanctissimorum Patrum, quasi in re certò falsa dubitassent; imò contra Tridentinum supra dicens: *Eos nullà salutis necessitate id fecisse.* Secundò quòmodo

40. Non baptizatos, tamen si bonâ fide communicaret, equidem non impleteret præceptum.

410. Parvuli, & perpetuò amentes sunt capaces fructus hujus Sacramenti.

Arctudius

Obiectio. Solvitur primò.

Secundò modo



modo poterat sumptio Eucharistiae parvulis esse medium necessarium, si erant incapaces fructus illius?

42.  
An requi-  
ratur vo-  
luntas Ec-  
clesiae?

Quod sit  
voluntas  
Eccl[esi]ae  
non est  
necesse  
scire  
quia non  
est in  
potestate  
Eccl[esi]ae  
voluntas  
sua

Dices, etsi olim profuisset parvulis, quando cō-  
curreret voluntas Ecclesiae, non tamen modo,  
quando Ecclesia prohibet. Ita nonnulli, sed  
sine sufficiente fundamento: tum quia non re-  
quiritur voluntas Ecclesiae; sed sufficit volun-  
tas Christi, ut patet in Baptismo & Confirma-  
tione, quae constat parvulis validdē, & fructuo-  
sē conferri contra prohibitionem Ecclesiae; tum  
quia etsi nolit Ecclesia Eucharistiam dari, nul-  
latenus tamen vult, ut si scdus fiat, non ha-  
beat effectum. Quae enim in hoc utilitas? Imo  
major fit irreverentia Sacramento, fraudando  
illud suo effectu.

Sanē Ecclesiae voluntas non aliter potest im-  
pedire effectum Sacramentorum, quam quate-  
nus potest impedire validum Sacramentum,  
ejusque validum ministerium, aut certe in  
quantum suā prohibitionem causet occasionaliter  
indispositionem subiecti, dum suscipiens Sa-  
cramentum contra suam prohibitionem, pec-  
cat mortaliter; quae liquet non habere locum  
in parvulis, aut perpetuo amentibus, quibus  
ministratur Eucharistia, licet peccaminosē ex  
parte ipsius ministri.

43.  
Assignatur  
rationes  
propter  
quas hodie  
sit illicitum  
parvulis  
ministrare Eu-  
charistiam?

Quia non  
est in  
potestate  
Eccl[esi]ae  
voluntas  
sua

Petes, quare ergo Ecclesia hodie prohibeat  
Eucharistiam talibus ministrari? Resp. non ex-  
stare expressam prohibitionem; interim ex ipsa  
consuetudine & exstimatione Ecclesiae vide-  
tur esse illicitum ob reverentiam ac decentiam  
tanti Sacramenti, quae exigit devotam adora-  
tionem ipsius, & maxime, quia est res subie-  
cta variis irreverentiae periculis, praeterim hoc  
tempore, quando Ecclesia prohibuit usum cali-  
cis: nam olim hoc Sacramentum non sub spe-  
cie panis tantum, sed sub utraque mixtum,  
vel etiam fortē sub specie vini tantum parvulis  
tribuebatur: quā ratione facilius ab eis, &  
cum minori periculo irreverentiae sumi pote-  
rat.

Vasquez.

Et ita fortassis, ut notat Vasquez disp. 2. 12.  
cap. 2. in fine, in Ecclesia Latina hic mos ne-  
gandi Eucharistiam parvulis ab eo tempore  
inolevit, quo etiam calix adultis cepit dene-  
gari.

Adde, antiquis temporibus majorem fuisse  
devotionem fidelium, quae praecavebat irre-  
verentiam, vel certe praeponderabat irreveren-  
tiae periculo, quod poterat subesse.

Denique ratio hodiernae prohibitionis po-  
test esse consuetudo & magis explicita condem-  
natio quorundam Hereticorum, qui dicebant  
etiam parvulis praeter Baptismum esse necessa-  
riam Communionem sacramentalem; sicuti ob  
similem rationem Ecclesia jam prohibuit lai-  
cis sumptionem calicis antea permissam, non  
quasi laici sint incapaces effectus; sed ut  
ostendat sumptionem unius speciei sufficere ad  
salutem.

Ceterum ratio à priori hujus veritatis est  
voluntas instituentis: ex nullo enim capite  
ostenditur Christum requisivisse majorem  
usum rationis ad fructuosam sumptionem  
Eucharistiae, quam ad fructuosam suscepi-  
tionem Baptismi aut Confirmationis; atqui se-  
cundum omnes haec Sacramenta validdē & cum  
fructu à parvulis suscipiuntur: ergo & illud.

Quidni, inquit, requisiverit majorem usum  
rationis, cum Apostolus 1. Cor. 11. dicat: 1. Cor. 11.  
v. 28. Probet autem seipsum homo, & sic de pane  
illo edat, & de calice bibat?

Non legisti, quod sequitur v. 29. Qui enim solutus  
manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat  
& bibit: non dividens Corpus Domini? Tunc  
ergo probatio est necessaria, quando est pericu-  
lum indignae sumptionis propter indisposi-  
tionem sumentis. In parvulis autem quod pe-  
riculum indispositionis, cum sint incapaces pec-  
cati personalis, peccatum verò originale remis-  
sum sit per Baptismum?

Quinimò, instas, quia incapaces sunt,  
ideo Eucharistia illis non prodest; nam insti-  
tuta est ad restaurandas vires deperditas.

Erras, si putes hunc esse primum finem, &  
effectum hujus Sacramenti. Quis ergo? Audi  
Innocentium III. cap. Firmiter de Summa  
Trinitate: Vt, inquit, ad perficiendum myste-  
rium unitatis accipiamus ipsi de suo, quod accepit  
ipse de nostro.

Hinc Eugenius IV. in decreto de Arme-  
nis: Huius Sacramenti, ait, effectus, quem in  
anima operatur digne sumentis, est adunatio homi-  
nis ad Christum, sicut perfecti; quia prima  
fit per gratiam Baptismi: Et quia per gratiam  
homo Christo incorporatur, & membris eius unitus, tum  
consequens est quod per hoc Sacramentum in sumentibus  
digne gratia augeatur, ad perficiendum vi-  
delicet mysterium unitatis & incorporationis  
jam inceptum.

Dubitas adhuc, an parvulus sit capax hu-  
jus perfectae unitatis, id est, augmenti gratiae  
sanctificantis? Certē nec sic Confirmatio illi  
prodesset, quod nemo dixerit; neque adultus  
statim baptizatus prodesset Eucharistia, quia  
nihil adhuc deperditum, quo quid absurdius?

Sed urges: ergo etsi infantes hostiam sacra-  
mentum casu repertam comederent, reciperent gratiam.  
Respondet noster Pontius Sum. Theol. disp. 44.  
q. 13. Negando Consequentiam; quia, in-  
quit, neque ex parte ipsorum, neque ex par-  
te Ecclesiae aut Christi reperitur voluntas re-  
quisita ad fructuosam perceptionem Sacramen-  
ti; sed ad hoc requiritur, ut ministraretur ipsis  
tamquam Sacramentum.

Insignis conjectura; & si ipse hoc asserendo  
probavit, ego negando refutavi. Hinc Re-  
pondeo concedendo totum: recipiunt enim  
verum Sacramentum, cujus sunt capaces, et-  
iam quoad effectum gratiae, cum sint iusti. Por-  
rò Sacramenta suscepta sive applicata subiecto  
causant

44.  
Non rep[er]itur  
voluntas  
Eccl[esi]ae  
institu-  
entis

45.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

46.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

47.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

48.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

49.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

50.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

51.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

52.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

53.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

54.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

55.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

56.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

57.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

58.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

59.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

60.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

61.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

62.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

63.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

64.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

65.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

66.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri

67.  
Non ob[er]at  
quod per  
vult fieri



causant gratiam instar causarum naturalium, quando non inveniunt obicem, prout hic: intentionem autem in parvulis non requiri patet, cum sint illius incapaces. Ita docet Lugo disp. 13. n. 17. & 23. dicens, ita sensisse graves Theologos in Hispania. Lugonem sequitur Dicastillo disp. 9. n. 204.

Instabis: ergo etiam si adultus casu manducaret hostiam consecratam, nesciens esse talem, reciperet gratiam. Respondetur communiter Negando Consequentiam; eo quod in ipso requiratur intentio suscipiendi Sacramentum, quæ ibi non est, sed potius opposita, scilicet comedendi hostiam tamquam cibum communem.

Equidem semper mihi visum fuit, non cedere fundamento, quod etiam talis reciperet gratiam. Primò, loquendo de lapsu in phrenesim, aut moribundo sensibus destituito. Secundò, loquendo etiam de cæteris. Idq; duplici viâ.

Prima; quia ordinariè adest intentio habitualis suscipiendi Sacramentum, saltem conditionata, hæc ratione, quatenus censetur velle, ut talis actio ei prodest, quantum sine documento prodesset potest. Unde posset quis expressè habere hanc intentionem. Nolo quidem manducare Eucharistiam tamquam cibum communem, si tamen ex ignorantia id fieri contingeret, volo ut Eucharistia mihi prodest quantum fieri potest; & indubiè qui talem intentionem habuisset, reciperet gratiam: quamvis enim tunc illa susceptio Sacramenti non fuerit voluntaria, quia omnino independens à mea voluntate; fuit tamen volita, quod videtur sufficere: sic enim Baptismus, qui confertur moribundo sensibus destituito, validus est, tamen si pro tunc nullo modo dependeat ab ejus voluntate, quod conferatur, quia saltem volitus fuit.

Et licet talis manducatio non fuerit volita absolute & in se; attamen fuit volita in suo effectu; imò & in se, casu quo ita applicaretur. Hoc autem sufficere probatur à simili: quia si quis ordinaretur, qui tamen non cupit ordinari, equidem valeret ordinatio, si consentiat, supposito quod fiat, ne aliàs Sacramentum sit irritum. Similiter si infirmus sciat, quod Extrema Unctio applicabitur ipsi à ministro incompetenti, potest nihilominus velle acceptare, si citra culpam suam fiat, ut sic habeat effectum. Ergo eadem ratione possum velle suscipere Sacramentum Eucharistiæ, in quacumq; occasione citra meam culpam illud contigerit applicari, supposita quippe malitiâ administrantis, vel casu fortuito, melius est ut Sacramentum suscipiatur cum fructu, quam sine.

Quid si igitur dicamus unumquemque Christianum hujusmodi implicitam habere voluntatem? Certè voluntas bona est & sancta, meritoque censetur inclusa in voluntate Christianè vivendi & moriendi. Atque hæc pro prima viâ, quæ satis plana est & trita.

De secunda quid dicam? Invia est, & hæ-

tenus clausa, equidem allubescit eam aperire. Quidni dici possit, ad fructum hujus Sacramenti non requiri intentionem in suscipiente? Enimverò auctoritates, quas videre poteris disp. 1. sect. 8. concl. 1. & 2. solum loquuntur de Sacramentis, quæ consistunt in usu, adeoque in sui applicatione confici debent, ut sunt omnia præter Eucharistiam.

Quare si Baptismus v. g. adulto, alioquin disposito & capaci, posset validè applicari sine intentione aliqua ejusdem, ut parvulis (quod sanè Christus velle potuisset) cur putas in eodem non haberet effectum? Etenim Sacramenta validè applicata subiecto, in quo non est obex, conferunt infallibiliter gratiam. Et verò impræsentiarum id fit; nam Sacramentum Eucharistiæ non est conficiendum, sed jam confectum, tantum est applicandum, applicaturque subiecto, in quo non est obex.

Dices; non suscipitur sacramentaliter. Resp. non potest capax Sacramenti illud suscipere, quin sacramentaliter. Nam si quis etiam sine intentione posset accipere Sacramentum Baptismi validum, utique acciperet sacramentaliter hæc ratione, ut carens obice reciperet gratiam, & semper characterem.

Instas: ergo etiam non baptizatus susciperet validè Eucharistiam? Resp. materialiter, sed non sacramentaliter; quia non est subiectum capax. Eucharistia siquidem, ut alibi expendimus, non significat, aut confert gratiam, nec est ad illam significandam practicè instituta, nisi respectu subiecti baptizati.

Instas rursum: ergo non obstat intentio contraria; adeoque si iusto renitenti ingereretur Eucharistia, is acciperet gratiam? Resp. Concedendo totum. Nec dixeris hoc esse absurdum; quippe si posset invito validè conferri Baptismus, indubiè ei imprimeret characterem. Quid ergo mirum, si etiam aliunde non indispósito conferret gratiam?

Cæteroquin quia minus congruum est, ut beneficium præstetur invito, Christus ordinavit, ne Sacramenta, quæ in actione consistunt, dentur adulto non consentienti positivè; neque etiam rectè tali daretur Eucharistia: equidem si daretur, ex principiis generalibus efficaciæ Sacramentorum videretur colligi dandum effectum.

Nec Christus omni incongruentiæ debuit obviare, etiam per invalidationem facti, ut patet in pluribus instantiis in ipsa materia Sacramentorum, de quibus alibi egimus. Obviavit verò huic incongruentiæ in aliis Sacramentis, quæ, ut statim dixi, in adulto non consentienti minimè valent; si tamen valerent, ut suprà expendimus, utique effectum conferrent; unde quia valet Eucharistiæ Sacramentum, conferret effectum.

Instabis tertio ex Joan. 6. v. 55. Qui manducat carnem meam & bibit meum Sanguinem, habet vitam æternam; Qui manducat, inquam, tamquam talem, & humano modo, ac liberè. Resp.

Lo I Negans

Ad fructum hujus Sacramenti fore in suscipiente non requiritur intentio

47

49

imò nec obest contraria

50

quod equidem fieret incongruum

cul incongruentiæ Christi non debuit obviare

ut multis aliis.



Negando sic esse verba illa intelligenda, ut liquet in parvulis, phreneticis, moribundis, sensibus destitutis &c.

Hæc inquirendi potius, quam asserendi studio sint scripta. Certum est, aliquid amplius requiri in adultis ad validam susceptionem aliorum Sacramentorum, quam in parvulis. Et apud me non minus certum est, ad effectum hujus Sacramenti in parvulis solam voluntatem Christi sufficere.

§1.  
Parvuli  
non obli-  
gantur præ-  
cepto divi-  
no

Sed numquid ideo obligantur ex præcepto divino suscipere Sacramentum? Conclusio negat. Siquidem lex non datur nisi illis, qui capaces sunt obligationis, quales non sunt ii, qui non utuntur ratione, vel numquā usi fuerunt; quandoquidem non sit obligatio præcepti nisi ad actum voluntarium, qui in talibus non reperitur.

Quæris unde sciam? Quia lex est regula actuum humanorum, sive moralium. Quod inde patet; quia ipsa lex est actus rationis & voluntatis: ergo etiam præcipit actum rationis, & voluntatis. Deinde potestas legislativa propria est creaturæ rationali; ergo dirigit illam quæ rationalis est: ergo in actibus rationalibus.

Sicut enim creatura irrationalis certas sibi habet regulas præfixas ab auctore naturæ, per quas determinatur & inclinatur ad certas operationes; ita etiam natura rationalis quæ talis, sive quæ libera debet habere aliquas certas regulas, secundum quas oporteat eam dirigere actiones sibi proprias, id est, liberas: illæ autem regulæ sunt leges naturales, leges positivæ divinæ, vel humanæ. Plura in Tract. de Legibus.

§2.  
nisi nec usu  
rationis ca-  
verint;  
quamquam  
aliquando  
fuerint usi:

Dices: ergo etiam non obligantur præcepto Christi, qui aliquando usi fuerunt ratione, si de facto amplius non utantur. Resp. Concedendo totum; quamquam multi oppositum doceant: quia, inquit, tales sunt capaces voluntarii habitualiter, quatenus rationis status, quem aliquando habuerunt, & secundum quem tenebantur sibi procurare Communionem, semper manet habitualiter in illis.

quod quæ-  
damque  
enim, &  
varie pro-  
bant.

Probant; quia voluntarium actuale manet habitualiter, quamdiu non est contrario actu ablitum. Unde cum is, qui ante amentiam tenebatur voluntarie communicare, huic obligationi non satisfecerit, semper manet habitualiter obligatus.

Sicut v.g. si ante amentiam contraxit debitum pecuniarium, manet habitualiter obligatus tempore amentis ad illud solvendum. Et sicut averfus à Deo actuali peccato, manet etiam tempore amentis ab illo averfus peccato habituali, si ante amentiam non retractavit delictum.

Neque obstat, quod non possint per se, sive actu proprio implere præceptum; quia possunt adjuvi ab alio. Similiter licet nequeant proprio actu seipsos probare, aut dijudicare Corpus Domini: possunt equidem esse probati habitualiter, & similiter habituali fide dijudicare, quatenus possunt esse in statu gratiæ, & habere fidem ac voluntatem habitualement suscipiendi Corpus

Domini; si nimirum, quando amentes facti sunt, erant in statu gratiæ.

Unde ad Apostolum 1. Cor. 11. respondet illum loqui de probatione & dijudicatione Corporis Domini indefinitè, sive actuali, sive habituali pro statu cujusque communicantis. Hæc illi.

Quid dicam? Quæstio pro majori parte videtur esse de nomine, in qua melius loquuntur, qui negant obligationem præcepti pro isto tempore, quo homo non est compos rationis: etenim obligatio legis est vinculum in conscientia; ubi ergo nulla conscientia, ubi nullum peccatum, ubi nullum vinculum in conscientia, & per consequens nulla propriè dicta obligatio legis ad aliquid faciendum vel omittendum. Qui enim servare legem non vult, in potestate eius est si velit ait D. Aug. lib. 2. de Actis cum Felice c. 5. Alioquin si natura non voluntate facit: id est, si libero ad faciendum, & ad non faciendum motu animi caret, neque si bonum eligeret, præmiū ejus acciperet, neque si malum eligeret, penam ejus sentiret.

Cum ergo per statum amentis tollitur liberum arbitrium, id est, liber motus animi ad faciendum, & ad non faciendum, consequenter tollitur omnis obligatio ad libere agendum vel omittendum, quæ antea inerat (saltem in actu secundo) eo modo, quo tollitur obligatio legis pro tempore quo actus præceptus alicui redditur physice impossibilis; Reg. 6. de Reg. juris in 6. Nemo potest ad impossibile obligari. Et L. Impossibile. 185. ff. eodem tit. Impossibile nulla obligatio est.

Et putas amentium aliqua erit? Non magis quam mortuorum, cum civiliter, & in ordine ad actus humanos, mortui sint. An forte existimas aliter obligari amentem, qui ante amentiam contraxit debitum; aliter vero mortuum, qui ante mortem contraxit debitum? Eadem sane utriusque obligatio; vel potius nulla utriusque obligatio personalis.

Dico, personalis, quia realis manet etiam post mortem naturalem & transit cum bonis debitoris, quibus est affixa, ad hæredes. Et ratione hujus obligationis realis potest dici amentis obligatus tempore amentis, non tantum habitualiter, sed etiam actualiter, id est, bona ipsius manent obligata creditori, ita quod creditor possit sibi ex illis procurare solutionem de licentia eorum, quorum interest, etiam ipso amente principali debitore invito & reluctante. Quæ solutione habita, expirat tota obligatio justitiæ, quam vel habet, vel unquam debitor habuit: non quod ipse amentis impleverit præceptum justitiæ, reddendo alteri quod ipsi debitum erat; sed quia creditor jam habet quod suum est, quæcumque tandem viâ ad ipsum pervenerit. Quid ergo mirum, si præceptum amplius non obliget subtractione ejus materiæ?

Pariformiter in nostro casu, qui aliquando habuit usum rationis, pro illo tempore habuit etiam obligationem sumendi Eucharistiam; adeoque eam petendi, & per consequens jus,



ut ea sibi administraretur. Porro antequam potuit communicare, incidit in amentiam, dico hoc ipso expirare obligationem illius præcepti, in quantum afficit ipsum amentem, qui pro illo tempore non est capax actus præcepti.

Interim tamen videtur manere aliqua obligatio in Ecclesia ministrandi Sacramentum humiliori amenti, utpote qui sit capax fructus illius, & jam antea habuit jus ad illud ministerium. Quis enim dixerit furem esse liberum à restitutione, quia verus Dominus incidit in amentiam?

Quo ministerio exhibito, est redemptio amentis ad mentem, opinor non amplius eum obligari merito præcepto divino, non quasi ipse in amentia illud impleverit; sed quia per Communionem tunc datam subtracta est ejus materia. Et idem dicemus de eo, qui communicasset in infamia.

Ex quo patet ad primum simile. Secundum autem nimium claudicat: quæ enim comparatio inter peccatum habituale, & obligationem legis ad aliquid faciendum vel omittendum? Certe perexigua. In hoc unico, quod sicuti peccatum habituale est aliquid moraliter permanens in peccatore ex actu præterito peccati, ita etiam obligatio legis sit aliquid moraliter permanens in subiecto ex præterita voluntate Legislatoris. Ergo sicuti tempore amentie manet peccatum habituale, ita etiam manet obligatio legis, quæ præcipitur libera perceptio Eucharistie: qualis consequentia?

Optima, inquit, quoniam peccatum habituale non est aliud, quam obligatio satisfaciendi. Credat qui volet: Ego credo peccatum habituale manere in damnatis, manere autem obligationem satisfaciendi, cum satisfactio in illo statu sit impossibilis: quis sapiens & intelliget istud? Quis enim non clamat (ut verbis D. Aug. lib. de Fide contra Manich. cap. 10.) *stultum esse præcepta dare ei, cui liberum non est, quod præcipitur, facere, & iniquum esse, eum damnare, cui non fuit potestas iussu complere?*

Manet quidem debitum poenæ in amentibus, & damnatis tamquam effectus consequens rationem peccati, independentem à voluntate peccantis, non inficior; sed veram & propriam dictam obligationem legis ad liberè operandum vel omittendum, quod ipsis physice est impossibile, non facile credidero.

Dices; in dormiente manet obligatio legis, saltem habitualiter: ergo etiam in amente.

Resp. Negando Consequentiam; quia somnus est quid transiens & naturale, amentia autem quasi status perpetuus, quamvis per accidens aliquando cesset: & ideo in homine dormiente potius dormit obligatio; in amente autem censetur quasi extincta.

Ceterum si nihil aliud velint Auctores contrarii, quam amentes, de quibus hic loquimur,

aliquando habuisse obligationem præcepti divini, & nondum illi obligationi satisfecisse, in hoc verbum eorum verissimum est; & si nihil aliud intelligant per obligationem habitualem, libentissime ipsis consentimus, & dissensio solum erit in voce; quia existimo hoc non sufficere, ut simpliciter, & sine addito dicantur obligati præcepto divino sumendi Eucharistiam pro illo tempore, quo amentia durat, quamvis satis sit, ut præ parvulis, qui nunquam habuerunt aliquam obligationem actualem, in articulo mortis non debeat ipsis Communio negari. Unde erit

## CONCLUSIO V.

Lapsis in phrenesim, vel amentiam, non est in articulo mortis Communio deneganda: quemadmodum nec energumenis, vel à nativitate surdis, & mutis.

Suppono quod sine periculo exterioris irreverentiae possit Sacramentum ministrari. Similiter quod sint in bono statu, vel saltem non sciantur esse in malo, & quod aliquo modo Eucharistiam petierint, Catholicè vivendo.

Conclusio est communis, præsertim quando antea nunquam communicarunt. Ratio plana est; quia sunt capaces effectus, & aliquando habuerunt obligationem communicandi, cui hæcenus non satisfecerunt. Et quamvis satisfecissent præcepto divino per antecedentem Communionem, non tamen præcepto Ecclesiastico communicandi in articulo mortis, de quo infra. Accedit summa utilitas, imò aliquando extrema necessitas, si v. g. peccator tantum est attritus, & non adsit qui possit absolvere à peccatis, vel ministrare Extremam Unionem.

Unde sic docet Catech. Rom. parte 2. c. 4. q. 49. *Amentibus qui tunc à pietatis sensu alieni sunt, Sacramenta dare minime oportet, quamvis si antequam in insaniam inciderint, piam & religiosam animi voluntatem præ se tulerint, licebit eis in fine vite, ex Concilii Carthaginensis decreto Eucharistiam administrare: modo vomitionis, aut alterius indignitatis, & incommodi periculum nullum timendum sit.*

Porro decretum Concilii Carthag. IV. c. 76 ita se habet: *Is, qui Penitentiam in infirmitate petit, si casu, dum ad eum Sacerdos invitatus venit, oppressus infirmitate obmutuerit, vel in phrenesim versus fuerit, dent testimonium qui eum audierunt, & accipiat Penitentiam. Et si continuo creditur moriturus, reconcilietur per manus impositionem, & infundatur ori eius Eucharistia. Eadem autem est*

L. I. 2.

ratio

58.

Phrenesim  
vel amentia  
bas in ex  
tremis non  
deneganda  
Communi  
o.

ut docet  
Catechis  
mus Ro  
manus.

& Concilii  
Carthag.  
IV.



ratio de iis, qui extra infirmitatem in amentiam incidunt.

Consonat Concil. Araus. I. can. 13. *Amentibus*, inquit, *quæcumque pietatis sunt, conferenda sunt*. Sub quibus verbis communiter Doctores intelligunt Eucharistiam. Verum, inquit Vasquez disp. 212. n. 22. (quem sequitur Dicastillo disp. 9. n. 185.) cum Canon præcedens sit de iis, qui cum vellent baptizari aut Pœnitentiam accipere, subito obmutescerent, eam amplius petere non potuerunt, videtur etiam hic intelligendus de iis, qui subito in amentiam inciderunt, cum tamen antea Pœnitentiam peterent, aut Baptismum.

Sed hoc argumentum nullius est momenti, cum sapientiss nulla sit connexio inter materiam Canonis præcedentis, & materiam Canonis immediate subsequentis. Quocirca singuli Canones intelligendi sunt: sicut sonant, nisi aliquid obstat. Hic autem nihil obstat, quod minus Canon 13. generaliter, sicut sonat, intelligatur, puta de iis omnibus amentibus, quos in principio Conclusionis descripsimus.

Eandem veritatem non obscure indicat Concilium Tolet. II. can. 11. dicens: *Quicumque fidelis inevitabili qualibet infirmitate coactus Eucharistiam perceptam reiecerit, in nullo Ecclesiastica damnationi subiaceat*. Similiter nec illos cuiusquam punitionis censura redarguet, qui talia aut tempore infantia faciunt, aut in qualibet mentis alienatione positi, qui quod fecerint, ignorare videntur.

Ex his sequitur Pastores obligari ex iustitia talibus dare Eucharistiam, idque per modum Viatici; præsertim cum in vita Christiane transacta, sufficienter præceperit devotio, & includatur voluntas saltem interpretativa recipiendi extrema Sacramenta, id est, Pœnitentiam, Viaticum, & Extremam Unctionem, ad quæ quilibet habet jus, si est capax, & nulla obstat prohibitio. Et sane si Extrema Unctio conceditur, quidni Eucharistia concedi debeat, quæ est magis necessaria?

Cæterum quæ amentium, eadem, imò major est ratio energumenorum, quidquid olim fuerit in usu apud prælores quosdam Patres, saltem quoad illos, qui iuxta veteris Ecclesiæ morem erant ob gravia peccata ab Episcopis traditi Satanae in vexationem carnis; quamdiu enim durabat talis vexatio, etiam erant excommunicati ab usu huius Sacramenti; attamen retinebant obligationem ad usum, ubi essent Ecclesiæ reconciliati.

Illa consuetudo indicatur ab Apostolo 1. Cor. 5. v. 3. & sequentibus: *Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicavi ut præsens, eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi, congregatis vobis, & vobis spiritu, cum virtute Domini nostri Iesu, tradere huiusmodi Satanae in interitum carnis, ut spiritum salvum sit in die Domini nostri Iesu Christi.*

Interim hæc consuetudine abolita, est ob modum præcedentia sua peccata (quod non semper); in statu Dæmone forent obfessi, si actu sunt in statu gratiæ, nil obstat præcedens indignitas; eoque sunt magis indigi, ac proinde, si absit periculum irreverentia, dicendum, eis similiter dari posse Eucharistiam, non tantum in articulo mortis & in Paschate; verum etiam frequentius, prout prudens Confessarius iudicaverit expedire ad expellendum, vel frenandum Dæmonem, ad patientiam & utilitatem obfessi.

Enimvero nullo iure id prohibetur; immo uti infra expressè conceditur cap. 14. Conc. Araus. I. his verbis: *Energumeni iam baptizati, si de purgatione sua curent, & se sollicitudini Clericorum tradant, monitisq; obtemperant, omnimode communicent, Sacramenti ipsius virtute vel munimentis ab incurfu Demonum, quo infestantur, vel purgandi, quorum iam ostenditur vita purgator.*

Colligitur etiam ex facto, quod refert Prosper lib. 4. de Prædicationibus & promissionibus c. 6. Et docet Cassianus Collat. 7. c. 30. D. Thom. & alii Recentiores passim.

Consule praxim Ecclesiæ, quæ est optima legum interpres; & dicet tibi, non tantum energumenis; verum etiam mutis & surdis à quæ nati vitate, si non appareant indispositi, & ex mutibus satis constat eos cibum illum spiritualelem distinguere à prophano (quod eos signis edoceri posse, experientia ostendit) & accipere in remedium salutis: dicet, inquam, huiusmodi quoque adultis præberi posse Eucharistiam in articulo mortis, & Paschate; imò si discretio sit maturior & perfectior, etiam læpius, v. g. in solemnioribus festivitatem, quemadmodum possunt confiteri & absolvi.

Si quæris rationem, in promptu est; sunt quippe capaces præcepti, tam divini, quam Ecclesiastici. Aliud foret si simul essent à nati vitate cæci: tunc liquidem non videntur capaces Eucharistiæ dignoscendæ, ad quæ nec sumenda magis, quam perpetuo amentes.

Porro si à me quæritur, quid ergo sit dicendum de pueris doli capacibus, qui passim admittuntur ad Confessionem, defectu tamen plenæ maturitatis arcentur à Communionem? Respiciuntur:

## CONCLUSIO VI.

Pueris, qui sunt doli capaces, in articulo mortis non est Communio deneganda.

Voco pueros doli capaces, qui possunt mortaliter peccare. Quamvis enim tunc statim non obligentur præcepto Ecclesiastico singulis annis communicare, ut multi probabiliter docent, & consuetudo Ecclesiæ approbat: equidem quid obstat, quod minus obligentur præcepto



præcepto divino semel communicandi in vita? Ergo in articulo mortis non est ipsis Communio deneganda; præviâ instructione si opus sit. Consequentia patet; quia si tunc non communice-  
 nent, nunquam in vita poterunt communi-  
 care.

**Obiectio.** Dices: requiritur maior discretio ad com-  
 municandum, quam ad confitendum; siqui-  
 dem debet puer dignè communicans discernere  
 hunc cibum ab aliis, & revereri latentem in eo  
 maiestatem, quæ discretio communiter non  
 solet advenire ante annum ætatis decimum,  
 cum tamen sapissimè anno septimo discernat  
 inter bonum & malum, peccatum veniale &  
 mortale, quod sufficit ut dignè confiteatur,  
 & per consequens ut obligetur ad Confessio-  
 nem.

**63.** Et verò propter hanc rationem, oppositam  
 sententiam probabiliter docet Vasquez dispu-  
 tat. 214. cap. 4. n. 40. & sequentibus; vide-  
 licet prius obligari puerum præcepto divino  
 Confessionis, quam obligetur præcepto divino  
 Communionis, & non prius obligari præ-  
 cepto divino Communionis, quam Ecclesiastico;  
 adeoque vel Communionem illi esse dandam in  
 Paschate, vel negandam in articulo mortis.

**Vasquez** cum aliis, à se citatis, sequitur  
 Diana parte 3. Tract. 14. resol. 50. dicens:  
 Probabilis videtur, ex vi juris divini non ob-  
 ligari hominem ad Communionem in articulo  
 mortis, si non attingit ætatem, in qua licitum  
 est communicare juxta consuetudinem Eccle-  
 siæ; quia Ecclesia declaravit tunc non habere  
 discretionem sufficientem, ut eâ, quâ par est,  
 devotione, & reverentiâ Eucharistiâ suscipia-  
 tur.

Addit in fine resolutionis: Sed Confessarij,  
 me consulente & impellente, eo ipso quo puer  
 sit capax Confessionis, ne deserant in articulo  
 mortis illi sacram Eucharistiâ porrigere, se-  
 cundum opinionem Suarez disp. 70. sect. 1. in  
 fine; quam utique opinionem amplexus fue-  
 rat, citatis multis aliis pro ea Auctoribus, eâ-  
 dem parte Tract. 3. resol. 44. Ex quo apparet  
 utramque sententiam esse probabilem, & tutam  
 in praxi.

**64.** Elegimus autem illam, quæ est magis utilis  
 salutis animarum. Unde ad fundamentum Vas-  
 quezii Respondeo; majorem discretionem re-  
 quiri, ut passim aliquis admittatur ad sacram  
 Communionem, quam ut admittatur semel  
 tantum in vita, quando videlicet, nisi jam com-  
 municet, amplius non poterit communicare.  
 Patet in phreneticis & amentibus, de quibus  
 Conclusione præcedenti. Licet enim defectu  
 actualis discretionis & devotionis non admit-  
 tantur ad Communionem in Paschate & aliis  
 temporibus, equidem in articulo mortis, ma-  
 ximè si nunquam antea communicaverint, quis  
 audeat ipsis negare Communionem?

Ergo similiter justè potuit Ecclesia differre,

imò prohibere Communionem parvulorum,  
 qui nondum plenam & perfectam habent di-  
 scretionem hujus Sacramenti extra articulum  
 mortis, quamvis in illo possit, & debeat ipsis  
 Sacramentum ministrari; quia saltem aliquali-  
 ter sciunt discernere inter cibum sacrum & pro-  
 phanum; nam audiunt Missam: imò tenentur  
 audire, & reverenter adorant hostiam, quando  
 elevatur, quem cultum non exhibent aliis ci-  
 bis. Quamvis ergo Ecclesia non voluerit tunc  
 statim illos obligare; sed exigit majorem di-  
 scretionem, ut cum majori reverentia & devo-  
 tione Eucharistiâ percipiant; attamen non  
 potuit limitare præceptum divinum generaliter  
 impositum omnibus illis, qui possunt Sacramen-  
 tum voluntariè accipere.

Confirmatur: quia similibus pueris datur  
 in illo articulo Extrema Unctio, quæ tamen  
 non obligat; ergo multò magis dari debet Eu-  
 charistia, quæ videtur ipsos obligare, si non ex  
 præcepto Ecclesiastico in Paschate, Ecclesiâ  
 conivente (nam posset illos obligare si vellet)  
 ut ex consilio Confessarii ad unum aut plures  
 annos possint Communionem differre, ut ita  
 cum majori reverentia & preparatione acce-  
 dant, saltem ex præcepto divino: imò etiam  
 Ecclesiastico in articulo mortis; quia tunc  
 amplius non est ulla causa sufficiens diffe-  
 rendi.

Petes; quid faciendum, si dubitetur de ca-  
 pacitate pueri? Respondet Lugo disput. 13.  
 nu. 43. non esse obligationem dandi Eucharis-  
 tiam tali puero, stante illo dubio. Ratio ipsius  
 est; quia talis puer non obligatur suscipere:  
 non enim constat eum lege comprehendere; adeo-  
 que possidet suam libertatem: In pari autem de-  
 licto vel causa melior est conditio possidentis. Reg. 65.  
 de Reg. juris in 6. Sicuti qui dubitat, an ex-  
 cesserit annum 21. non tenetur adhuc lege jeju-  
 nii, quamdiu perseverat illud dubium.

Accedit possessio legis prohibentis pueris  
 dari Eucharistiâ: constat quippe talem pue-  
 rum antè fuisse incapax & comprehensum  
 illâ lege, & nondum constat de ejus capacitate.  
 Unde præsumitur incapax, quamdiu non pro-  
 batur capax. Quæ ratio videtur probare, etiam  
 esse illicitum illis dare Eucharistiâ, saltem  
 hujusmodi pueros non habere jus illam exi-  
 gendi.

Nihilominus Card. suprâ nu. 44. ait se non  
 videre fundamentum convincens ad negandam  
 Eucharistiâ in tali dubio. Prohibitio enim  
 dandi parvulis Eucharistiâ fundatur ferè in  
 consuetudine explicata in Rubricis Ritualis  
 Romani Tit. de Sanctissimo Eucharistiæ Sa-  
 cramento his verbis: *Ita etiam, qui propter ætatis*  
*imbecillitatem nondum huius Sacramenti cognitio-*  
*nem & gustum habent, administrari non debet.*

Et similibus verbis in iisdem Rubricis Tit.  
 de Sacramento Extremæ Unctionis prohibetur  
 ministratio Extremæ Unctionis: *Non ministretur*

prohibet  
 annuam  
 parvulo-  
 rum Com-  
 munionem.

tamen non  
 potuit limi-  
 tare præce-  
 ptum divi-  
 num omni-  
 bus im-  
 positum;

præceptum  
 pro mortis  
 articulo.

**65.**  
 Quid fa-  
 ciendum si  
 dubitetur  
 de capaci-  
 tate pueri?

Lugo pu-  
 tat non esse  
 obligatio-  
 nem dandi  
 Eucharis-  
 tiam;

**66.**  
 neque et-  
 iam prohibi-  
 tionem.

Rubr. R. R.  
 Rom.

Probat ex-  
 emplo Ex-  
 tremæ Un-  
 ctionis,



etiam praeiudicium initur &c. aut pueris rationis usum non habentibus. Jam autem quando dubium est de puero, an sit jam doli capax, sic ut datur illi Sacramentum Poenitentiae sub conditione, sic etiam datur Extrema Unctio, ut cum aliis docet Diana parte 3. Tract. 4. resol. 169.

Diana.

que datur sub conditione illi, de cuius vita dubitatur.

Quidni daretur, cum juxta easdem Rubricas eodem Tit. danda sit illi, de quo dubitatur an sit vivus? Quod si dubitet (inquit) an vivat adhuc, Unctionem prosequatur, sub conditione pronuntianda formam dicens: Si vivis, per istam sanctam Unctionem &c. Ergo à fortiori videtur danda ejusmodi pueris; cum non minus sit incapax illius Sacramenti homo mortuus, quam parvulus doli incapax; nec minus prohibitum sit ungere mortuos, quam hujusmodi parvulos.

Similiter ergo, licet propter Ecclesiae prohibitionem danda non sit Eucharistia pueris, quos constat non esse doli capaces, iis tamen de quibus dubitatur, poterit dari in articulo mortis: cur enim magis strictè interpretabimur eam prohibitionem humanam, quam similem divinam circa Extremam Unctionem, praeterim cum Sacramentum Extremae Unctionis sit minoris necessitatis, quam Eucharistia?

Respondet Dicastillo disp. 10. n. 120. istud

Cur non est difficile invenire, ob magnum discrimen quod est inter utrumque Sacramentum, non solum propter majorem reverentiam, quae debetur Christo praesenti in Eucharistia; sed quia in Extrema Unctione non est periculum dandi Sacramentum casu quo non sit capax; perinde atque in Baptismo, quando confertur sub conditione puero: Si non est baptizatus, aut, si adhuc sit vivus: nam si baptizatus est, aut mortuus, nullum confertur Sacramentum. Non est autem minus incapax Sacramenti Unctionis, qui non est doli capax, quam Sacramenti Baptismi qui est baptizatus, aut mortuus; ac proinde apposità conditione ad Sacramentum Unctionis: Si puer est doli capax, tollitur periculum conferendi verum Sacramentum inutiliter & vanè. In Eucharistia verò non ita contingit; nam cum Sacramentum supponatur prius absolute factum & existens, & tantae dignitatis, utpote in quo est ipsemet Christus, nemo non videt multò majorem causam esse, rationemque reverentiae, atque adeò cavendi, ne conferatur vanè & inutiliter, & incapaci accipiendi illud.

A qua doctrina, prosequitur Dicastillo, non abhorret ipse Lugo n. 47. imò n. 62. dum hoc ipsum docet, comparans absolutionem cum Communionem, & admittit casum in quo absolutio est conferenda, & non Communio. Potest enim contingere, inquit, ut ex depravata vita hominis &c. prudentissimè judicetur, nunc etiam carere debito dolore & proposito; & tunc licet propter aliquale dubium adhiberi possit remedium necessarium absolutionis, sal-

tem sub conditione, si capax est &c. in illo tamen dubio, imò praesumptione maxima indignitatis, reverentia erga Sacramentum Eucharistiae, quam summopere observat Ecclesia, videtur exigere, ne exponatur illi irreverentia, cum non sit medium necessarium ad salutem infirmi &c. Ubi ob majorem reverentiam Eucharistiae concedit negandam Eucharistiam, quando non sit neganda absolutio, propter conditionem sub qua absolutio conferri potest. Haecenus Dicastillo; sed parum ad propositum.

Vis autem scire Dicastillo, quantum abhorreat Lugo à tua doctrina? Tantum profecto, quantum abhorret parvulus bene dispositus ad suscipiendum effectum Sacramenti Eucharistiae ab adulto peccatore, quem prudentissimè judicas indispositum. Non argumentatur Eminentissimus ab Extrema Unctione ad Eucharistiam in quocumque subiecto, sed in parvulo, de quo dubitatur, an habeat sufficientem usum rationis. De hoc autem tu ipse sic discursus n. 121.

Si puer ille reverà usum rationis habet, dari debet Eucharistia, & non debet privari; si verò nondum sit capax doli, & illi detur Sacramentum, suum effectum habebit. Nam pueris baptizatis si detur, gratiam confert. Jam ergo juxta generale principium, vel omnino verum, vel saltem probabile, quòd quando ex duobus periculis, damnis, aut inconvenientibus, alterum superandum est, eligi debeat, quod est minus; argumentari licet: Minus est inconvenientiens, & minus est periculum, conferre illi puero Eucharistiam, quam negare: ergo conferenda potius erit, quam neganda.

Antecedens probò: Si negetur illi, & reverà sit capax, privatur tanto bono, & non sit, quod Christus fieri voluit: si verò detur, ex uno capite nulla irreverentia gravis sit Sacramento, ex eo quòd manducetur à puero; ex alio verò capite non frustra datur & sine effectu; confert enim gratiam illi, & per aeternitatem gloriam habebit illi gratiae respondentem: ergo minus inconvenientiens (si tamen inconvenientius) est illi conferre, quam negare.

Præterea constat etiam adminiculante Tridentino sess. 21. c. 4. fuisse in multis locis in Ecclesia Dei usum conferendi infantibus Eucharistiam, & habuisse Sanctissimos Patres, sic facientes, sui facti probabilem causam: quamvis autem nunc sive expressà lege, sive consuetudine receptà non detur illis; hæc tamen lex seu consuetudo non credi debet habere locum in nostro casu articuli mortis; sed, sicut Extrema Unctio confertur, non obstante prohibitionem, ita potest conferri Eucharistia ob specialem hanc, quam dixi, rationem. Hucusque Dicastillo, satis probabiliter, & per omnia consonans doctrinæ Lugonis.

Tantum

67. Assignatur aliquod discrimen inter illa duo Sacramenta.

Dicastillo.

pro quo à Dicastillo ne citatur Lugo;



69. Tantum noto, quod ex jam dictis videatur sequi, non solum posse ministrari Eucharistiam tali puero, sed etiam debere; unusquisque enim habet jus ad extrema Sacramenta, nisi obstat prohibitio Ecclesiae, quae cum hic non obstat, ut ostensum est, quidni competat tali puero jus exigendi Eucharistiam, & per consequens Ministro incumbat obligatio ministrandi? Certe non video quid efficaciter possit obijci.

Nam quod supra dicebat Card. puerum, scilicet tali dubio, non obligari ex vi praecepti divini, quid refert? Etiam nullus obligatur ad suscipiendum Extremam Unionem; equidem jus habet eam petendi, & Parochus obligationem ministrandi.

Igitur vel non potest Eucharistia ministrari tali puero, vel si potest, debet ad ejus petitionem; censetur autem quilibet petere in illo articulo Sacramenta maxime utilia, nisi positivè renuat. Sed numquid potest ministrari? Nescio quid obstat.

Dices; possessio legis prohibentis, de qua supra. Respondetur ex Eugone n. 42. Prohibitio Ecclesiae dupliciter potest fieri: primò ne detur Eucharistia, nisi iis, qui sunt doli capaces; secundò ne detur Eucharistia iis, qui non sunt doli capaces. Juxta priorem deberet constare positivè de capacitate, ut posset licitè dari Eucharistia: petitur enim capacitas, ut conditio requisita; quare sicut non potest conferri Ordo aut Beneficium, nisi constet positivè de aetate requisita ad Ordinem aut Beneficium; sic nec potest dari Eucharistia, nisi constaret positivè de capacitate, quae esset etiam conditio requisita.

At verò si prohibitio fiat posteriori modo, non videtur exigi positiva scientia de capacitate, sed quod non constet de incapacitate: qui enim praecipit ne detur incapaci, solum videtur prohibere actum dandi incapaci, contra quod non videtur facere, qui dat ei, quem nescit esse incapacem: ideo enim non fit contra legem prohibentem illegitimos ordinari, quando ordinatur qui in infanzia fuit expositus, & de quo dubitatur, an sit legitimus, juxta sententiam multorum, quam approbaram fuisse à Summo Pontifice, refert Henriquez de Irregul. cap. 8. n. 10. in margine littera K.

Rationem autem reddit Coninck disp. 18. de Sacramentis dub. 12. n. 105. quia defectus non imputatur, nisi probetur. Quia nimirum dum prohibetur ordinari illegitimus, solum videtur prohiberi ordinari ille, quem constat positivè esse talem, non eum, quem, facto examine debito, non constat. Porro Communionem parvulorum non priori, sed posteriori modo prohiberi, colligi potest ex verbis, quibus in Rituali Romano proponitur. Hucusque Lugo.

Sed contrà; qui in infanzia fuit expositus, ideo potest ordinari, quia, ut bene dicit Re-gius, defectus non imputatur, nisi probetur,

saltem aliquando fuisse: non constat autem talem expositum fuisse illegitimum. Unde si certò sciretur aliquem esse illegitimè natum, dubitaretur equidem de dispensatione, stante dubio, secundum communem sententiam, non posset talis ordinari.

Ergo similiter in praesenti cum certò constet talem parvulum aliquando fuisse incapacem Eucharistiae ex praecepto Ecclesiae, pro illo scilicet tempore, quo erat plane incapax rationis, nisi jam prudenter possit praesumi capax, videtur judicandum pro possessione legis, nisi aliquid aliud obstat.

Quaris quid impraesentiarum obstat? Resp. benigna interpretatio mentis Ecclesiae, quae tali puero ministrat Extremam Unionem, Sacramentum absolute non necessarium, cum tamen Eucharistia fortè sit necessaria ex praecepto divino; atque ut non esset, nihilominus moraliter certò habitura effectum.

Unde non est par ratio de prohibitione humana dandi Eucharistiam incapaci usus rationis, & prohibitione divinà accipiendi Eucharistiam indignè, seu in peccato: nisi enim quis, saltem probabiliter, sciat peccatum remissum, exponit Sacramentum manifestissimo periculo carendi suo effectui. Probet ergo seipsum positivè, & sic de pane illo edat.

Ex haecenus dictis arbitror satis pervium, quid sit dicendum de adultis, qui habent debilem usum rationis: nempe dandam illis esse Communionem, saltem in articulo mortis, si verè capaces sint: saepius autem, vel minus saepè extra illum articulum, secundum majorem vel minorem capacitatem, juxta prudens judicium Confessarii, secundum illud Innoc. III. in Concilio generali Lateranensi cap. 21. (& refertur cap. Omnis utriusque sexus 12. de Poenitentia & remissionibus.) Nisi forte de propriis Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab huiusmodi perceptione (Eucharistiae in Paschate) duxerit abstinendum. Ubi iudicio Confessarii permittitur dilatio Communionis Paschalis, alioquin ab Ecclesia praecipitur.

Atque haec sufficiant de subiecto legis divinae. Inquiri ulterius, quando obliget illa Lex? Responso erit

## CONCLUSIO VII.

Praeceptum divinum Communionis videtur per se & ratione sui tantum semel in vita obligare, ita ut ei satisfiat quandocumque communicetur.

Ita docet Sylvest. verbo Eucharistia 3. qu. 1. Armilla verbo Communio n. 4. & alii. Est verò contra Durandum, Gabrielem, & alios, quos

nisi probetur aliquando fuisse.

sicuti probatur parvulo in fine usus rationis;

adeoque juxta dicitur pro possessione legis.

nisi aliter constet de mente legislatoris.

72. Adultis debilem rationis utrum habentibus quandoque danda Communio.

Cent. 2. de Poenitentia.

73. Sylvest. Armilla.



Præceptum  
Communi-  
onis  
secundum  
aliquos per  
se obligat  
in mortis  
articulo;  
Parandus,  
Gabriel,  
Suarez,  
Nicænum.

quos refert & sequitur Suarez disp. 69. sect. 3. qui putant in articulo mortis præcisè obligare hoc præceptum, sive antea quis communicaverit, sive non. Fundantur: quia jam inde ab Apostolorum temporibus solet Ecclesia diligentissimè cavere, ne morituri absque Viatico decedant. Concilium Nicænum can. 13. aliàs 12. & ponitur cap. De hu. 9. 26. q. 6. De his verò qui recedunt à corpore, antiqua legis regula observabitur etiam nunc, ita ut si forte quis recedat ex corpore, necessario vite sue Viatico non defraudetur.

Lugo.

Ubi, inquit Lugo disp. 16. n. 34. ratio redditur, quia Viaticum est necessarium, non videtur autem sermo esse de necessitate ex præcepto Ecclesiastico; quia lex ipsa Ecclesiastica non bene redderet pro ratione necessitatem proveniente ex eadem, vel simili lege Ecclesiastica: ergo debet intelligi de necessitate aliunde proveniente ex lege divina. Sed hoc argumentum nullius pili est, ut statim videbimus.

secundum  
alios, etiam  
sæpius in  
vita.

Addit Suarez cum aliis, non solum in mortis articulo, verum etiam aliquoties in vita obligare jus divinum Communionis, ut ne differatur ultra tres vel quatuor annos. Quia ita solent obligare alia Dei præcepta affirmativa indefinite lata, v.g. præceptum dilectionis Dei super omnia, præceptum Pœnitentiæ, Religionis, præceptum sacrificandi Sacerdotibus impositum. Immo de præcepto charitatis docet Scotus in 3. dist. 27. q. unicâ n. 18. obligare illud jure divino pro singulis diebus Dominicis: quod etiam de præcepto adorationis Christi affirmat dist. 9. ejusdem lib. q. unicâ n. 5.

74.  
Conclusio  
probat.

Nihilominus probatur Conclusio nostra: quia neque ex natura Sacramenti, neque ex Scriptura, neque ex aliqua definitione Ecclesiæ, aut traditione, neque ex ratione potest colligi, quod sæpius obliget, quam semel hoc præceptum: non sunt autem multiplicandæ obligationes absque sufficienti fundamento. Sed videamus singula.

Præcisè ex  
ipsa institu-  
tione Sa-  
cramenti  
non colligi-  
tur obli-  
gatio vel  
semel com-  
munican-  
di.

Quod attinet ad naturam Sacramenti, nemo ambigit institutum esse per modum cibi sive nutrimenti: equidem non necessarij ad salutem, eò quod per se primò non conferat primam gratiam, sed gratiæ augmentum, & spiritalis dulcedinis abundantiam; quæ etiam oratione, jejuniò, elemosynâ, aliisque pietatis operibus obtineri possunt. Igitur præcisè ex ipsa institutione, nisi accessisset expressa voluntas instituentis, non sufficienter colligeretur obligatio vel semel communicandi, quantò minus sæpius, aut determinatè in articulo mortis?

Pono quod nutrimentum corporale aliâ viâ posset haberi, quam per cibum aut potum, quidni licitum foret tali casu abstinere ab omni cibo & potu? Et verò hoc Sacramentum non-

ne etiam institutum est per modum potus? Et tamen sufficienter impletur præceptum divinum sumendo tantum cibum. Quare? Quia tota virtus habetur in cibo. Si ergo tota virtus Eucharistiæ, id est, augmentum gratiæ, reperitur in oratione, jejuniò, & aliis pijs operibus, quæ necessitas cibi Eucharistici ex vi suæ institutionis? Sanè nulla, nisi ut illud augmentum gratiæ recipiatur ex opere operato.

Præterea interrogo: cur frequentissimè utimur cibo corporis, & non ita frequenter Eucharistiâ, sive cibo animæ? Respondes: quia virtus cibi spiritalis potentior est, & diuturnior ad servandam vitam animæ, quam virtus cibi materialis ad conservandam vitam corporis. Optima responsio!

Unde ergo colligis necessitatem cibi spiritalis determinatè in articulo mortis, aut sæpius in vita? Nonne ad vitam corporis oportet nunc comedere, si antea comidisti, & adhuc cibi virtus perseverat? Minimè, inquis. Cur ergo debeo sumere Eucharistiâ in articulo mortis, si antea eam sumpsi, & adhuc perseverat ejus virtus? An existimas, quod minor sit virtus Eucharistiæ, quam aliorum Sacramentorum? Et tamen sufficit illa semel sumpsisse.

Respondebis fortassis, Eucharistiâ non conferre tantam gratiam, aut tam diuturnam, quantam, & quam diuturnam conferunt alia Sacramenta; idque quia Eucharistia instituta est, ut sæpius possit accipi. Esto; numquid etiam Pœnitentia de eisdem peccatis sæpius accipi potest? Quis ideo docet in articulo mortis esse obligationem iteratæ Confessionis eorumdem peccatorum? Frustra ergo recurritur ad naturam Sacramenti, ex qua nihil aliud habetur, quam quod sæpius sumi possit, & sumptio utilis sit.

Neque etiam ex Scriptura habetur illa obligatio; siquidem illa verba: *Nisi manducaveritis &c.* Et illa: *Hoc facite*, & si quæ alia sunt quæ indicant præceptum divinum, nullam temporis determinationem continent, & ab undè verificantur in unica Communionè, ut patet consideranti.

Dices; illud præceptum divinum indeterminate, per Ecclesiam est determinatum ad singulos annos, ad tempus Paschatis & mortis articulum, eodem modo quo præceptum divinum Confessionis obligat singulis annis ex determinatione Ecclesiæ.

Respondeo; quidquid sit de præcepto annuo Confessionis, divinum sit, an verò solum Ecclesiasticum, interim disparitas est, quod ex Tridentino sess. 14. cap. 5. confiter omnia peccata mortalia post Baptismum commissâ semel in vita esse confitenda. Jam autem per præceptum Ecclesiæ efficitur, ut solum semel in vita, sed hoc tempore illud præceptum impleatur: neque enim est ulla obligatio, etiam



ex præcepto Ecclesiastico, iteratò confitendi peccata semel directè remissa. Porro impræsentiarum Eucharistia sæpius acciperetur ex præcepto divino, cum tamen illud præceptum non sufficienter colligatur neque ex natura Sacramenti, neque ex Scriptura.

Neque ex definitione, vel traditione Ecclesiæ, quod sic proba: licet varia extent Conciliorum antiquissima decreta de dando morituris Viatico; hinc tamen duo solum possunt concludi: Unum, esse saltem Ecclesiasticum præceptum de Communione in articulo mortis. Alterum, esse aliquod divinum Communionis præceptum obligans indefinitè ex se: quippe Ecclesia non solet præcipere, susceptio- nem Sacramentorum, nisi iam illa susceptio sit jure divino præcepta indefinitè; & hinc nullum extat præceptum Confirmationis, Extre- mæ Unionis, Ordinis aut Matrimonii; quia videlicet de his Sacramentis accipiendis, quamvis aliqua sint valde utilia, non extat præceptum divinum. Contrà verò Ecclesia præcipit Pœnitentiam, Communionem, Ba- ptismum, eò quod de illis extet jus divinum saltem indefinitè latum. Hoc ergo ad summum colligitur ex statuto Ecclesiæ.

Igitur ad argumentum Lugonis suprà n. 73. Respondeo cum Dicastillone disp. 10. n. 22. receptissimum est, quod Concilia & Pontifices se referant ad leges prædecessorum, & juxta il- lorum statuta decernant. Quid quæso magis tritum in Bullis Pontificiis, quibus confirmatur, aut innovatur aliqua prædecessoris consti- tutio, quam illa quasi solennia verba: Nos eius- dem prædecessoris nostri N. vestigiis insistentes, & eius constitutionem confirmantes &c. 2.

In particulari autem, Concil. Trident. sess. 14. cap. 7. agens de reservatione calicum. Magnopere, inquit, ad Christiani populi disciplinam per- tinere, sanctissimis Patribus nostris visum est, ut atrociora quædam & graviora crimina non a qui- busvis, sed à summis duntaxat Sacerdotibus ab- solverentur. Ex quo judicio sanctissimorum Patrum concludit: Unde merito Pontifices Maxi- mi pro sua potestate sibi in Ecclesia universa tra- dita, causas aliquas criminum graviores suo po- tuerunt peculiari iudicio reservare. Et infra ex eo, quod in eadem Ecclesia Dei custoditum semper fuit, ut nulla sit reservatio in articulo mortis, in- fere: Atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœni- tentes à quibuslibet peccatis & censuris absol- vere possunt.

Similiter cap. 5. ejusdem sessionis agens de præcepto Confessionis, cum meminisset legis Conc. Later. sub Innoc. III. ubi annua Con- fessio statuitur, approbat morem confitendi tempore quadragesimæ dicens: Quem morem hac sancta Synodus maxime probat, & amplectitur tamquam pium & merito retinendum.

Denique, ut propius accedamus ad propo- situm, idem Concilium sess. 13. cap. 6. in hac

ipsa materia Sacramenti Eucharistia sic loqui- tur: Porro deferri ipsam sacram Eucharistiam ad in- firmos, & hunc usum diligenter in Ecclesiis conserva- ri, præterquam quod cum summa equitate & ratio- ne coniunctum est, cum multis in Conciliis præceptum invenitur, & vetustissimo Catholica Ecclesia more est observatum. Quare sancta hac Synodus retinendum omnino salutarem hunc, & necessarium morem sta- tuit.

Et quæ putas sunt ista Concilia, in quibus invenitur hoc præceptum? Certe unum ex illis est Concilium Nicænum suprà allegatum; cujus meminit Trident. in principio illius capituli, in- quiens: Consuetudo aservandi in sacratio sanctam Eucharistiam adeo antiqua est, ut eam sæculum etiam Nicæni Concilii agnoverit. Num & illa consuetu- do jus divinum? Quis ausit affirmare? Ergo nec consuetudo deferendi Eucharistiam ad in- firmos, quam tamen Concilium vocat necessarium morem, utique ex præcepto Ecclesiastico à tem- pore Concilii Nicæni, quod Tridentinum hic approbat & confirmat.

Et verò quis unquam docuit consuetudinem posse inducere, vel abrogare jus divinum? Cer- tè jus divinum immutabile est, nisi ab eo, qui sanxivit. Ergo jus divinum determinatè non obligat singulis annis in Paschate, vel in arti- culo mortis, cum sublit dispositioni Ecclesiæ sæpius vel minus sæpe illis vel aliis temporibus Eucharistiam præcipere, prout aliquando præ- scriptum fuit, de quo suo loco.

Ad quid ergo adducitur definitio, vel tra- ditio Ecclesiæ? Enimverò nil probat præter utilitatem Sacramenti, & obligationem legis Ec- clesiasticæ. Adde, si placet, præceptum divi- num semel communicandi in vita, sive in arti- culo mortis, sive extra illum.

Profectò vel sola utilitas causa est sufficiens, ut Ecclesia tamquam pia mater omnibus, et- iam excommunicatis, non jejunis &c. in arti- culo mortis concedat Communionem; quam- quam & in aliquibus casibus soleat eam negare; v. g. si non possit haberi Sacramentum, nisi Sacerdos celebret sine sacris vestibus, aut non jejunos secundum multorum sententiam. Præ- terea si solum adsit laicus, qui illam possit mi- nistrare, ut aliqui putant.

Quidni etiam justè posset prohibere Viati- cum in penam delicti, quamvis rarissime hoc faciat? Olim siquidem in Hispaniis mor- tis erat non communicare damnatos ad mor- tem: quem morem sustulit Pius V. Motu pro- prio A. 1569. Philippus etiam secundus eo- dem anno legem posuit de eadem re, præci- piens insuper, ne afficerentur supplicio, nisi post 24. horas post sumptam Eucharistiam.

Equidem illud tempus per se non est neces- sarium; sed etiam unà horâ antè posset reus communicare. Vide Dianam parte 3. tract. 6. resol. 59. ubi putat cum Sancio in Selectis disp. 40. n. 4. quod, quamvis pridie ante mor-

Eucharistiam ad in- firmos.

Consuetudo nequit inducere vel abro- gare jus divi- num.

80.

An Ecclesiæ justè posset prohibere Viaticum in penam delicti. Pius V. Afficiendū extremo supplicio, datur Com- munio.

81.

Diana. Sancio.

M m tem



Posset dari  
ipso mortis  
die, immo  
minis  
pium esset  
negare;

tem esset sumpta Eucharistia à damnato, si ra-  
men devotionis causâ ipso die mortis vellet  
iterum communicare, minus pium esset Com-  
munionem impedire; immo pii Iudices ad sus-  
cipiendum debent hortari, ut puniendi tole-  
rabilis mortem patiantur, & demonis tenta-  
tiones illâ horâ maxime turbantes, facilius su-  
perent: nec ex hoc reverentia Sacramenti  
minuitur; cum Christus illud instituerit ad  
nostram utilitatem, & non coharent irreve-  
renter suscipi, & ob nostram utilitatem sumi,  
si alias communicans debitam dispositionem  
habeat: unde vellem hæc à Principibus & Ju-  
dicibus prænotari. Ita Sancius.

Saltem dan-  
dom tem-  
pus præpa-  
rationis ad  
dignè semel  
communi-  
candum.

Saltem obligatur reo concedere tempus  
sufficiens, ut possit se præparare ad semel dignè  
communicandum, etsi etiam timerent iustè  
interea liberandum à supplicio. Immo teneren-  
tur differre supplicium ad aliquot dies, si spe-  
rarent communicaturum intra illud tempus,  
& nullum aliud inconveniens timerent, cum  
Eucharistia pro illo agone sit necessaria, saltem  
ex præcepto Ecclesiastico, cujus adimpletio-  
nem debent curare, quantum commodè fieri  
potest.

82.  
Non potest  
assignari  
certum ter-  
minus obli-  
gationis  
divine præ-  
cisè per ra-  
tionem.

Ex dictis patet, per rationem præcisè non  
posse assignari certum terminum obligationis  
divinæ communicandi. Unde nec Adversarii  
assignant, sed innixi variis & incertis conjectu-  
ris, unus asserit præceptum divinum per se ob-  
ligare ne ultra duos annos differatur Commu-  
nio, alius ne ultra tres annos &c. quod frivo-  
lum est, & conscientias hominum reddit in-  
certas. Accedit quòd nec alia præcepta affirma-  
tiva divina de se obligent ad certum tempus,  
nisi ex speciali natura alicujus præcepti aliud  
constet.

Responde-  
tur ad ex-  
empla con-  
tra Conclusi-  
onem al-  
lata:

Ut igitur respondeamus ad exempla superius  
objecta: estò teneantur Sacerdotes ad celebra-  
ndum aliquoties in vita, de quo infra proprio  
loco, hoc non fit præcisè ex eo, quòd teneantur  
præcepto divino affirmativo; sed quia in tali  
materia: sunt quippe instituti ministri illius Sa-  
crificii, quòd jure ac frequens in Ecclesia sua  
esse voluit Deus in propitiationem pro pecca-  
tis totius mundi, qui toties in se Dei iram pro-  
vocat.

Exed. 20.  
Cap. 62. &  
64. de Cen-  
tes. dist. 1.  
Cap. 12. de  
Pœnit. &  
remiss.

Ceterum ad actum Charitatis, Pœnitentiæ,  
Religionis multis placet, & verosimile est, ne-  
minem sapienter obligari in vita, præcisè quan-  
tum est ex vi juris divini naturalis: quamquam  
jure divino positivo, Religionis exercitium olim  
esset determinatum ad diem Sabbathi, Exo-  
di 20. v. 8. *Memento ut diem Sabbathi sanctifices*.  
Et jure positivo Ecclesiastico nunc sit determi-  
natum ad diem Dominicum cap. 62. & 64. de  
Consec. dist. 1. de quo præcepto inferius, ubi  
de auditione Missæ. Constat etiam ex cap. 12.  
de Pœnit. & remiss. Ecclesiam præcepisse om-  
nibus fidelibus utriusque sexûs, postquam ad  
annos discretionis pervenerint, annuam pec-

catorum Confessionem, de qua in materia de  
Pœnitentia.

Quid ergo ad Scotum? Patet ex textu. Hæc  
sunt ejus verba 4. dist. 27. q. unica n. 18. *Quan-  
tum ad secundum articulum dico, quòd illud præceptum  
affirmativum Deut. 6. & Matth. 23. Diliges Do-  
minum Deum tuum &c. non tantum obligat sem-  
per ad oppositum fugiendum, ne scilicet in se actus odii;  
sed obligat pro aliquando ad actum elicitum &c.*  
Quando autem sit hoc, forte determinavit hoc illud  
præceptum divinum; Sanctifica Sabbatum, Et,  
Mañeat unusquisque apud se, id est, recolligendo se,  
& ascendendo ad Deum suum. Et Ecclesia specifica-  
vit quæntiam ad Missam audiendam in die Dominico  
de Consecratione dist. 1. cap. Missæ.

Similiter loquitur de præcepto adorationis  
loco supra allegato: Hoc, inquit, præceptum affir-  
mativum non potest perpetuo impediri ab executione  
actus, quasi nunquam occurrat opportunitas exequen-  
di actum huius præcepti &c. Et ideo simpliciter ad  
actum huius præcepti affirmativi aliquando elicien-  
dam, tenetur quilibet adultus. Et pro tempore legis  
Mosaica videtur determinatio fuisse facta ad actum  
huius præcepti per illud tertium præceptum: Sabba-  
thum sanctifica &c. Pro tempore vero legis Evan-  
gelica cultus ille exhibendus Deo in sanctificatione  
Sabbathi, determinatur (utique ab Ecclesia) ex-  
hibendus die Dominico.

Nota ly Forè, & ly Videtur: ergo non lo-  
quitur Scotus assertive, sed dubitative, & ma-  
gis significat congruitatem, quàm necessitatem.  
Et dato quòd assereret necessitatem; equidem  
non juris naturalis præcisè secundum se, sed ju-  
ris positivi divini, vel Ecclesiastici; quale jus  
Ecclesiasticum nos etiam agnoscimus circa sum-  
ptionem Eucharistia, ut ex infra dicendis patebit.

Potè quod aliqui dicunt, ideo per se lo-  
quendo pluries in vita obligare præceptum cha-  
ritatis divinæ; quia nimia dilatio amoris est  
contemptus divinæ bonitatis super omnia  
amabilis, si id asserere est probare, negare est  
refutare. An aliquis eorum auderet determi-  
nare dilationem, quæ præcisè est contemptus?

Si dixeris: dilatio ad unum annum; quæ-  
tur non etiam dilatio ad medium annum?  
Cur non dilatio ad unum mensem? Cur non  
ad duos annos, tres annos &c. Ecce quo-  
modo omnia incerta, ut non sit verisimile Deum  
voluisse conscientias hominum hujusmodi in-  
certis obligationibus irretire.

Atque verum esset, quod hi Auctores docent,  
jam illa obligatio pluries eliciendi actum dile-  
ctionis, non oritur præcisè ex jure naturali af-  
firmativo diligendi super omnia Deum; sed  
ex præcepto negativo Deum sive bonitatem  
Dei non contemnendi, quod constat semper,  
& pro semper obligare.

Nec dubito quin ex eodem præcepto Eucha-  
ristia se pius obliget in vita, si nimia ejus dila-  
tio censeri debeat contemptus divini amoris;  
quem



quem specialiter Salvator noster in hoc Sacramento effudit, memoriam faciens mirabilium suorum. Sed hæc obligatio est per accedens, de qua hic non agitur; prout etiam illa, quæ oritur ex aliis præceptis, tam naturalibus, quam positivis; quando frequentior sumptio Eucharistie est necessaria ad vincendam tentationem.

Iterum ergo dico: Præceptum divinum Communionis videtur per se, & ratione sui, tantum semel in vita obligare. Sed numquid ad sumptionem utriusque speciei? Hæc est veritas Catholica:

## CONCLUSIO VIII.

Divinum præceptum Communionis non obligat laicos, & Clericos extra Sacrificium ad sumptionem utriusque speciei.

Contrarium errorem docuit Praga in Bohemia quidam Petrus Dresdenis circa annum 1412. ut refert Aeneas Sylvius in Histor. Bohemorum cap. 35. quem, studio opponendi se Ecclesie Romanæ, secutus est Calvinus, aliique Hæretici nostri temporis, causantes Ecclesiam injussu prohibere laicis usum calicis. Sed quàm justa sit hæc prohibitio, plusquam meridianum est his, qui viam Dei in veritate docent, & non moliantur latendi locum in Scripturarum obscuritate garrendo. Profectò injusta esse non potest, si usus calicis non est necessarius.

Itaq; sancta Synodus Tridentina à Spiritu Sancto, qui spiritus est sapientie & intellectus, spiritus consilii & pietatis, edocta, atque ipsius Ecclesie iudicium & consuetudinem secuta, declarat ac docet nullo divino præcepto Laicos, & Clericos non conficientes, obligari ad Eucharistie Sacramentum sub utraque specie sumendum; neque ullo pacto, salva fide, dubitari posse quin illis alterius speciei Communionis ad salutem sufficiat. Hactenus Concilium Tridentinum sess. 21. cap. 1.

Quæris autem, quod sit illud iudicium Ecclesie, & quæ illa consuetudo, quam hic sequitur sancta Synodus Tridentina? Respondet, esse iudicium Concilii Constantiensis, & consuetudinem illius temporis. Exscribo verba Concilii ad longum, ad maiorem rei dilucidationem.

Cum in nonnullis mundi partibus quidam temerarie asserere præsumant, populum Christianum debere Sacramentum Eucharistie sub utraque panis & vini specie suscipere, & non solum sub specie panis, sed etiam sub specie vini populum laicum passim communicent, etiam post cenam, vel alias non ieiuniis, & communicandum esse pertinaciter asserant, contra laudabilem Ecclesie consuetudinem rationabiliter

approbatam, quam tamquam sacrilegium damnablem reprobare conantur: hinc est quod hoc præsens Concilium sacrum generale Constantiense in Spiritu Sancto legitime congregatum adversus hunc errorem salutis Fidei providi satagens, maturâ plurimum Doctorum tam divini, quam humani iuris deliberatione præhabita declarat, decernit, & diffinit, quod licet Christus post cenam instituerit & suis discipulis administraverit sub utraque specie panis & vini hoc venerabile Sacramentum, tamen hoc non obstante sacrorum Canonum auctoritas laudabilis & approbata consuetudo Ecclesie servavit, & servat, quod huiusmodi Sacramentum non debet confici post cenam, neque à fidelibus recipi non ieiuniis, nisi in casu infirmitatis, aut alterius necessitatis à iure, vel Ecclesia concessio, vel admissio.

Et similiter quod licet in primitiva Ecclesia, huiusmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus sub utraque specie: tamen hæc consuetudo ad evitandam aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta, quod à conficientibus sub utraque specie, & à Laicis tantummodo sub specie panis suscipiatur, cum firmissimè credendum sit & nullatenus dubitandum, integrum Christi Corpus, & Sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Unde cum huiusmodi consuetudo ab Ecclesia & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissime observata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesie auctoritate pro libito mutare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem & legem observare sit sacrilegium aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tamquam Hæretici arcendi sunt, & graviter puniendi per Diocesanos locorum, seu Officiales eorum aut Inquisitores hæretice pravitatis &c. Hactenus Concilium Constantiense sess. 13.

Consonat Synodus Tridentina suprâ cap. 2. ubi cum declarasset, in Ecclesia perpetuò fuisse potestatem, ut in Sacramentorum administratione, salva illorum substantiâ, ea statueret vel mutaret, quæ suscipientium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi, pro rerum, temporum, & locorum varietate magis expedire iudicaret, continuo atexit: Quare agnoscens S. Mater Ecclesia hanc suam in administratione Sacramentorum auctoritatem, licet ab initio Christiane religionis non infrequens utriusque speciei usus fuisset, tamen progressu temporis, latissime iam mutata illâ consuetudine, gravibus & iustis causis adducta, hanc consuetudinem sub altera specie communicandi approbavit, & pro lege habendam decrevit: quam reprobare, aut sine ipsius Ecclesie auctoritate pro libito mutare non licet.

Atque ut omnia suis numeris essent completissima, hunc secundum statuit Canonem: Si quis dixerit sanctam Ecclesiam Catholicam non iustis causis & rationabilibus adductam fuisse, ut laicos, atq; etiam Clericos non conficientes sub panis tantummodo specie communicaret; aut in eo errasse, anathema sit. Quid amplius debuit facere, & non fecit?

M m 2

Fortè



88.  
cuius con-  
suetudinis  
sunt iusta  
& rationa-  
biles cau-  
sae:

Fortè expectas iustas & rationabiles causas? Non dubito has fuisse: prima, ut esset conformitas in tota Ecclesia; secunda, ut contra Hæreticos ostenderet totum Christum sub singulis speciebus contineri; tertia, & potissima, ut consuleret reverentiæ Sacramenti, quod fidelibus ita multiplicatis, & refrigerante devotione, senibus, pueris, infirmis, & multis valde aggressibus sine effusionis periculo administrari nequit, nec commodè transportari, aut diù conservari sub speciebus vini.

Die ergo cum Ecclesia Catholica, quam, utpote columnam & firmamentum veritatis non est verisimile errare in necessariis ad salutem, dicin-  
quam, nullo divino præcepto laicos & Clericos non conficientes obligari ad Eucharistiæ Sacramentum sub utraque specie sumendum. Quam profectò veritatem ante Concilium Constantiense tradiderant Alexander Alenis, Albertus Magnus, D. Thomas, D. Bonaventura, & alii, hæresibus nondum exortis, & deinceps omnes Theologi.

Alenis.  
Albertus  
Magnus.  
D. Thomas.  
S. Bonaven-  
tura.

89.  
& ex aliis  
capitulis  
nulla ostendit obli-  
gatio com-  
municandi  
sub utraque  
specie.

Trident.

Non ex na-  
tura Sacra-  
menti,

90.  
Neque ex  
Scriptura  
Joannis 6.

Probatum autem contra Hæreticos; quia neque ex natura huius Sacramenti, neque ex Scriptura, neque ex factò Christi instituentis in ultima Cæna, neque ex Traditione Ecclesiastica potest hoc præceptum divinum colligi: ergo non datur. Consequentia tenet.

Antecedens probatur pro prima parte; quia fatendum est cum Concilio Tridentino supra cap. 3. Etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi; ac propterea quod ad fructum attinet, nullà gratià necessarià ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solum accipiunt. Estò utraque species conferret maiorem gratiam. Vide dicta Sect. præced. Concl. 6.

Et quamvis utraque species perfectius extensivè, id est, expressius significet Corpus & Sanguinem Christi, quàm altera seorsim; unde constat Christum obligasse fideles, ut Sacramentum sub hac expressiori significatione propositum sumerent?

Dices, ex Scriptura Joan. 6. v. 54. Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.

Respondent aliqui, ex illis verbis in omni proprietate intellectis nihil aliud colligi, quàm teneri homines ad manducandum Christi Corpus, & bibendum ejus Sanguinem, quod totum fit sumptione unius speciei; quia sub illa sumitur Corpus cum Sanguine.

Si dixeris: sumi quidem cibum & potum sub singulis speciebus; sed non manducari cibum, & bibi potum, ut Scriptura requirit.

Contra interrogant, quid est manducare, & quid bibere? Vel enim est sumere id, quod verè est cibum & potus; vel sumere cibum sub externa & visibili specie cibi, & potum sub externa specie potus. Si primum, jam in singulis speciebus manducatur & bibitur; quia in singu-

lis sumitur id, quod verè est cibum & potus. Si secundum, rursum petunt, ubi hoc scriptum habetur: Nisi manducaveritis sub modo cibi, & biberitis sub modo potus?

Hoc Scriptura non habet, sed potius, si fiat vis in modo loquendi seu litterali sono syllabarum, indicare videretur, & præcipere, ut manducaremus sub specie carnis, & biberemus sub specie Sanguinis. Itaque hoc præceptum versatur circa rem, quæ sumitur, non circa modum, quo sumitur.

Quid miramur? Nonne Apostolus 1. Cor. 3. v. 2. dicit: Lac vobis potum dedi. Et eadem 1. Cor. 1. Epistolâ cap. 9. v. 7. Quis pascit gregem, & de tuo lacte gregis non manducat? Ecce lac bibitur, & manducatur. Sed & fel: Psal. 68. v. 22. Et v. 41. dederunt in escam meam fel. Matth. cap. 26. v. 34. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.

Altera expositio illius loci est, ly Et, non copulativè, sed disjunctivè sumi: Nisi manducaveritis, vel biberitis. Qui modus loquendi est, & ibi frequens in Scriptura, præsertim hebraico idiomate scripta, cujus idiomatis phrasim sæpè imitatur Joannes in suo Evangelio, ut passim Expositores notant.

Ita Psal. 43. v. 19. Et non recessit retrò cor nostrum, & declinasti semitas nostras à via tua; subintelligitur repetita negatio, & non declinasti, quæ repetita negatio habet vim disjunctivæ. Et ita sensus Scripturæ, de qua disputamus, etiam secundum rigorem dialecticum erit: Nisi, id est, si nec manducaveritis, nec biberitis &c.

Similiter Psal. 1. v. 5. hebraicè est: Non resurgent impii in iudicio, & peccatores in consilio iustorum. Et peccatores, id est, neque peccatores. Act. 3. v. 6. Argentum & aurum non est mihi, id est, nec argentum nec aurum, sive, argentum vel aurum. Sic etiam dicitur Exodi 21. v. 31. Filium quoque & filiam si cornu percusserit (bos cornupeta) simili sententiâ subiacebit. Et tamen non requirebatur percussio utriusque.

Tertia interpretatio huius Scripturæ est, ibi quidem præcipi sumptionem utriusque speciei, attamen non singulis in particulari, verum Ecclesiæ pro aliquibus dumtaxat membris, scilicet Sacerdotibus.

Contra; dicitur: Non habebitis vitam in vobis. Respondent: ut Laici habeant vitam, debent Sacerdotes utramque speciem consecrare, & sumere.

Probant autem aliqui hanc interpretationem ex illo Gen. 1. v. 28. Crescite & multiplicamini, ubi datur præceptum generationis, quod tamen non omnes in particulari concernit, ut patet.

Contra arguit Dicastillo disp. 10. n. 189. etiam brutis animalibus dicitur in eodem capite v. 22. Crescite & multiplicamini, & tamen nullum præceptum, sed benedictio tantum.

Respondeo; verba debere expendi secundum materiam subiectam; animalia bruta non erant



# Sect. 8. De Necessitate Communicationis. Concl. 8. 277

erant capacia præcepti; homines erant capaces: ergo bene stat, quod hominibus per illa verba datur præceptum strictè dictum, licet non aliis animalibus.

Præterea nu. 188. idem Auctor oppugnat hanc tertiam interpretationem; quia eodem modo posset quis dicere, nec præceptum sumendi saltem unam speciem esse quoad omnes; sed solum quoad Sacerdotes.

Respondeo Negando Consequentiam: quippe ex aliis supra allegatis satis constat omnibus necessariam esse unam speciem, per quam accipiant augmentum vitæ spiritualis, id est, gratiæ sanctificantis, quam nec ipse Christus nobis immediatè promeruit, id est, ita promeruit, ut nobis daretur absque proprio nostro actu, vel susceptione alicujus Sacramenti, quando minùs sic promereri possunt Sacerdotes?

De cætero, utcumque illa Scriptura juxta varias SS. Patrum (ut bene notavit Tridentinum supra cap. 1.) & Doctorum interpretationes intelligatur, qui dixit: *Nisi manducaveritis &c.* dixit quoque eodem capite v. 52. *Si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in æternum.* Et qui dixit ibidem v. 55. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam;* dixit etiam v. 52. *Panis, quem ego edo, caro mea est pro mundi vitâ.* Denique qui dixit v. 57. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo;* dixit nihilominus v. 59. *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum.* Quare putabimus Christum sic locutum fuisse, nisi ut significaret utriusque speciei sumptionem non esse necessariam? Atque hæc satis de prima Scriptura.

Secundò obijciunt Adversarii verba Christi Matth. 26. v. 27. *Bibite ex hoc omnes.* Respondetur per ly *Omnes*, non intelligi cunctos homines fideles; sed solos Apostolos, qui tunc cum Christo cœnabant. Sicuti si Pater-familias in mensa sua porrigens calicem vini diceret: *Bibite ex eo omnes*, quis crederet omnibus extra mensam id præcipi?

Ideoquæ Sirus vertit: *Bibite ex hoc vos omnes;* ut sensus verborum Christi sit: non sumat unus totum; sed accipite, & dividite inter vos, sic ut omnes aliquid ex eodem isto calice bibatis. Hinc illa verba Christi apud S. Lucam cap. 22. v. 17. *Accipite (calicem) & dividite inter vos.* Atque hoc impletum fuisse testatur Euang. Marc. cap. 14. v. 23. his verbis: *Et biberunt ex eo omnes.*

Ex quo patet, quare non addiderit Christus illa verba ad distributionem panis, quia videlicet ipse & fregit, & singulis dedit partem. *Canantibus autem eis accepit Iesus panem, & benedixit, ac fregit, deditque Discipulis suis &c.* Matth. 26. v. 26. Similiter loquuntur Marcus & Lucas.

Non est tamen silendum, Ecclesiam in Ca-

none Missæ simili verba referre Christum dixisse de pane consecrato: *Accipite, inquit, & manducate ex hoc omnes.* Illaque reperiuntur apud D. Ambrosium lib. 4. de Sacramentis c. 5.

Sed contrà; *Quod autem vobis dico, omnibus dico,* Mar. 13. v. ultimo. Quis dubitat? Nùm ideo omnibus fidelibus dixit quod dicebat Apostolis, Matth. 26. v. 31. *Omnes vos scandalum patiemini in me in ista nocte?* An ergo Beata Virgo scandalum passa? Nequaquam. Quid ergo omnibus dixit Mar. 13. ? Textus clarus est. Hoc unicùm quod continuò subiungitur: *Vigilate.*

Nec mirari debes, si Paschasius lib. de Corpore & Sanguine Domini c. 15. post medium, illa verba Christi: *Bibite ex hoc omnes*, explicaverit hoc modo, *Tam ministri, quam reliqui credentes:* nam etiam videtur existimasse, esse juris divini communicare sub utraque specie, quod cœnebat usitatum tunc. Idem videtur sensisse Algerus; quamquam nonnulli illos explicent. Vide Vasquez disp. 216. cap. 6.

Profectò si aliquibus dicta sunt præter Apostolos, non aliis, nisi Sacerdotibus, eorum in Sacerdotio successoribus. Prout etiam illis solis in Apostolis dictum videtur: *Hoc facite in meam commemorationem,* Luc. 22. v. 19. ut explicat Trident. sess. 22. cap. 1. dicens de Christo: *Corpus & Sanguinem suum sub speciebus panis & vini Deo Patri obtulit, ac sub earundem rerum symbolis, Apostolis, quos tunc novi Testamenti Sacerdotes constituebat, ut sumerent, tradidit; & eisdem, eorumque in Sacerdotio successoribus, ut offerrent, præcepit per hæc verba: Hoc facite in meam commemorationem; uti semper Catholica Ecclesia intellexit.*

Sensus igitur istorum verborum non est: Distribuite omnibus præsentibus utramque speciem, prout me videtis jam facere; sed, offerite utramque speciem, sicut me nunc videtis facere, & vos ipsi sumite, uti jam sumitis.

Atque ut illa verba dicta fuissent omnibus fidelibus, non solum indirectè, ut aliqui explicant, sed etiam directè, equidem cum proportionè accommodata, quâ semper ab Ecclesia sunt intellecta; nempe quoad sumptionem veri Sacramenti, non autem quoad omnes modos & ritus accidentales. Præterquam quod solum dicta legantur à Christo post Consecrationem panis. Nam post Consecrationem calicis, teste Apostolo 1. Cor. 11. v. 25. dixit: *Hoc facite, quotiescumque bibetis, in meam commemorationem.*

Ex quo dicto, secundum aliquos (ut vidimus Concl. 2.) non potest intelligi mandatum generale, usurpandi utramque speciem; imò nec unam speciem; sed tantum, ut dum usurpamus calicem, in memoriam Christi usurpemus. Non quod illa memoria sit strictè præcepta, ut dixi loco citato; sed quia sumptio calicis in memoriam Christi instituta est.

M m 3

Tertiò



98. Tertiò obijciunt Hæretici quædam figuras, ut quod populus veteris Testamenti eandem escam spirituales manducaverit, & eundem potum spirituales biberit, dicente Apostolo 1. Cor. 10. v. 3. & 4. Et omnes eandem escam spirituales manducaverunt, & omnes eundem potum spirituales biberunt. Quæ figura non censetur impleta, nisi etiam bibant Christiani.

Rursus legimus, & sanguine illitos fuisse postes fidelium, & sanguine aspersum fuisse populum à Sacerdote, Exod. 12. v. 22. Fasciculum hyssopi tingite in sanguine, qui est in limine, & aspergite ex eo superliminare, & utrumque postem, Exod. 24. v. 8. Ille verò sumptum sanguinem repperit in populum.

Resp. primò, ex figuris non sumi argumentum dogmaticum, eo quod non debeat esse per omnia conveniens figura cum veritate.

Resp. secundò, si ex figuris velint argumentari, facile nobis suppetere contrarias figuras: nam in manducatione Mannæ, & panum propositionis, & agni paschalis nullus potus ceremonialis adhibebatur: ac denique cum Judæi non possent comedere sanguinem, ut habetur Levit. 3. v. ultimo: Nec sanguinem, nec adipem omnino comedetis, mirum est Hæreticos ex figuris veteris Testamenti velle nobis obtrudere potum Sanguinis.

Resp. tertiò, Christianos sub specie panis cum Corpore etiam accipere sanguinem, quo ipso fidelium animæ satis asperguntur Sanguine Agni, qui occisus est, satisque bibant de spiritali petra, quæ est Christus. Igitur ex Scriptura non potest colligi præceptum divinum generale sumendi utramque speciem.

Sed neque ex facto Christi in ultima Cœna. Quia vel volunt Hæretici omnia nobis esse præcepta, quæ ibi Christus egit, & hoc est absurdum, & contra ipsos: quia nec ipsi pedes lavant, nec cum Apostolis mundi sunt secundum conscientiam, antequam suam Cœnam Eucharisticam edant, nec prius comedunt Agnum, quam panem calvinisticum, nec alias observant circumstantias ultimæ Cœnæ à Christo celebratæ.

Vel volunt Hæretici, illa solum, & illa omnia esse præcepta, quæ ita Christus fecit, ut fieri à nobis voluerit, & huiusmodi esse, quod Sacramentum dederit Apostolis sub utraque specie: atqui hæc est petitio principii, probatum enim oportuit, non suppositum, Christum præcepisse utriusque speciei sumptionem.

Appositè D. Aug. Epist. 118. Illud, inquit, magis movere potuit homines, utrum iam refecti die illa vel offerrent, vel sumerent Eucharistiam, quod in Evangelio dicitur: Cum autem illi manducarent, accepit Iesus panem, & benedixit &c. Et liquido apparet quando primum acceperunt discipuli Corpus & Sanguinem Domini, non eos accepisse ieiunos.

Numquid tamen propterea calumniandum est, nisi versa Ecclesie, quod à ieiuniis semper accipitur? Ex hoc enim placuit Spiritui Sancto, ut in honorem tanti Sacramenti in os Christiani prius Dominicum Corpus intraret, quam externi cibi. Nam ideo per universum orbem mos iste servatur. Neque enim quia post cibos dedit Dominus, propterea pransi aut canis fratres ad illud Sacramentum accipiendum convenire debent, aut sicut faciebant, quos Apostolus arguit & emendat, mensis suis ista miscere. Namque Salvator, quo vehementius commendaret mysterium illius altitudinem, ultimum hoc voluit insigere condibus & memoria discipulorum, à quibus ad passionem digressurus erat.

Et ideo non præcepit quæ deinceps ordine sumeretur, ut Apostolis, per quos Ecclesie dispositus erat, servaret hunc locum. Nam si hoc ille nonnuisset, ut post cibos alios semper acciperetur, credo quod eum morem nemo variasset. Hæc ille de ieiunio, indubie idem dicitur de sumptione unius speciei, si occasio ita exegisset.

Credo planè, & firmiter mihi persuadeo, si Christus voluisset sumi utramque speciem ab omnibus fidelibus, quod eum morem nemo variasset.

Variavit autem Ecclesia, etiam à sui exordio, ut iam ostendo, & erit probatio ejus, quod supra diximus, scilicet ex Traditione Ecclesie non posse colligi obligationem universalem utriusque speciei.

Tamen si constet Ecclesiam olim subinde laicis concessisse calicem, ea tamen consuetudo nunquam fuit generalis, vel in tota Ecclesia, vel pro omni tempore. Non fuisse atque generalem, liquido ostendit mos antiquissimus, quo singulis dabatur Eucharistia in linteo mundo, ut illam domum delatam, ibi sumerent opportuno tempore.

Illius meminit Tert. lib. 2. ad uxorem dicens: Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gusteret? & si sciverit panem, non illum credet esse qui dicitur. Similiter Cyprianus Ser. de lapsis ibi: Et cum quædam arcam suam, in qua Domini sanctum fuit, manibus indignis tentasset aperire, igne inde surgente deterrita est, ne auderet attingere. Accedat testimonium D. Aug. Sermon. 252. de Temp. ibi: Omnes viri quando communicare desiderant, lavant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina, ubi Corpus Christi accipiant. Plures alii citantur à Baronio ad annum 57.

Solum addo can. 36. Conc. Antisiodorensis: Non licet mulieri nudâ manu Eucharistiam sumere. Ex can. 39. ejusdem Concilii qui sic habet: Vnaquæque mulier, quando communicat, dominicalem suam habeat. Quod si non habuerit usque in alium diem dominicum non communicet. Ergo ex tunc frequenter fideles communicabant sub una tantum specie, nempe sub specie panis, ut patet ex verbis citatis, in quibus nulla fit mentio calicis, utpote qui solum in templo

Oppugnat  
Conclusio  
ab Hæreticis.

1. Cor. 10.

alleganti-  
bus varias  
figuras ve-  
teris Testa-  
menti,  
Exod. 12.

Item 24.

ad quas re-  
spondetur  
primò.

Secundò.

Levit. 3.

Tertiò.

99.  
Ex facto  
Christi non  
colligitur  
præceptum  
generale  
sumendi  
utramque  
speciem.

S. Aug. 1.  
Neque im-  
probatum  
ieiunium  
ab Ecclesia  
præceptum.



templo per Diaconum distribuebatur, & merito, propter periculum effusionis.

Quid dicam, quod antiquus usus Ecclesiae Latinae (cujus meminit antiquus Ordo Romanus editus ante annos 800.) habeat, ut Sacerdos in Parasceve communicet tantum sub una specie? Idem quoque observabatur in Ecclesia Graeca ante 1200. annos, quae per totam quadragesimam solum consecravit diebus Sabbatis & Dominicis, aliis autem communicabat sicut nos in feria 6. Parasceves. Vide can. 49. Conc. Laodicensis: Non oportet in quadragesima panem offerri, nisi Sabbato & dominica tantum.

Necque silentio involvenda consuetudo aservandi in Sacerdotio sanctam Eucharistiam, adeo antiqua, ut eam teste Tridentino sess. 13. c. 6. saculum etiam Nicaeni Concilii agnovissent. Et vero ad quid putas aservabatur Eucharistia, nisi ad communicandos infirmos? Vide Tridentinum supra, ubi de statione Eucharistiae ad infirmos vocat. vetustissimum Catholicæ Ecclesiae morem.

Namquam autem fuit Sacramentum pro morituris conservatum, nisi sub specie panis; tum quia deferendo illud ad infirmos sub specie vini, facillime potuisset effundi; tum maxime, quia facile, & brevissimo unius vel duorum dierum tempore potuisset accessere, & corrupti sub specie vini. Porro testatur Sophronius in Prato spirituali cap. 79. aliquando servatam Eucharistiam per annum. Non itaque nisi sub specie panis Viaticum dabatur infirmis.

Finio hunc discursum exemplo Ecclesiae Jerusalemitanæ, in qua fideles, ut dicitur Act. 2. v. 42. Erant perseverantes in doctrina Apostolorum, & communicatione fractionis panis, & orationibus, nulla facta mentione calicis.

Et quamvis sit argumentum ab auctoritate negativa, quod non semper concludit; attamen ex circumstantiis facile colligitur, saltem aliquos fuisse, quibus non dabatur calix; quia inter fideles tunc erant multi Nazarei; ut patet Act. 21. v. 23. Sunt nobis viri quatuor habentes votum super se; quibus Apostoli tunc permittiebant oblationem legis. Nazareis autem interdictionem erat vinum Num. 6. v. 3. A vino, & omni quod inebriare potest abstinebant.

Profecto quod Nazarei ex lege non poterant, hoc multi nullatenus fecerunt ex naturali quadam diffidia, adeoque minus congruum fuisset præceptum utriusque speciei; præsertim cum in multis regionibus non possit haberi copia vini sufficiens multitudinī fidelium communicanda. Quis ergo credit consuetudinem communicandi sub utraque specie fuisse universalem in omnibus Ecclesiis?

Contrarium sanè non obscure indicant SS. Patres, qui scribentes de hoc Sacramento, nunc utramque nominant speciem, nunc alteram solum. Quidquid sit, certum est jam ante annos 400. vel 500. desisse in tota Ecclesia

hanc consuetudinem. Ergo ex Traditione Ecclesiae minime colligitur necessitas utriusque speciei.

Atque ex his facile responderetur ad varia loca SS. Patrum, quae ab Haeticis nobis objunguntur. Et in primis Cyp. (vel quisquis est Auctor) Sermone de Coena Domini. Lex, inquit, est sanguinis prohibet, Evangelium præcipit ut bibatur.

Resp. sed non omnibus, si bibere idem sit quod sumere Sanguinem sub speciebus vini: alioquin accipiendo bibitionem pro qualibet sumptione Sanguinis, ut videtur ibi accipere Cyprianus, omnibus præcipitur bibere Sanguinem Christi, ut ostendimus Conclusionem secundam.

Et consimiliter alii Patres aliquando loquuntur. Sin autem expresse requirant sumptionem utriusque speciei, & unam asserant sine altera non prodesse, agunt de suo tempore, quo forte præceptum erat ab Ecclesia, in qua ipsi morabantur, sumere Sacramentum sub utraque specie, & sic una species sine alia non proderat, propter peccatum, quod interveniebat non sumendo utramque secundum consuetudinem illius temporis & Ecclesiae.

Porro quod ait D. Chrysostomus hom. 18. in 2. Cor. Est autem ubi nihil differt Sacerdos a subdito, ut quando fruendum est horrendis Mysteris. Similiter enim ut illa percipiamus, digni habemur, non sicut in veteri lege, partem quidem Sacerdos comedebat, partem autem populus: & non licebat populo participem esse eorum, quorum particeps erat Sacerdos: sed nunc non sic, verum omnibus unam corpus proponitur, & poculum unum. Haec, inquam, ab eo dicta sunt, quia si jus divinum attendamus, nihil peculiariter in lege nova est assignatum Sacerdoti, de quo non liceat eodem jure laicum participare.

Sanè nihil difficultatis invenio in SS. Patribus, qui sicut superius indicavi, nunc unius speciei, nunc utriusque mentionem faciunt, pro ratione consuetudinis, quae vigeat inter illos, ad quos loquebantur, vel scribebant. Solum duos adhuc loca indigent aliqua animadversione.

Unus est D. Leonis Serm. 4. de Quadragesima ubi reprehendit, ac notari jubet eos, qui sic accipiunt Corpus Domini, ut de calice bibere omnino recusent. Alter est Gelasii Papae in Epistola ad Majoricum & Joannem Episcopos, & refertur de Consecrat. dist. 2. cap. 12. ubi sic ait: Comperimus autem quod quidam sumpta tantummodo Corporis sacri portione a calice sacri cruoris absint. Qui procul dubio (quoniam nescio quā superstitione docentur obstringi) aut integra Sacramenta percipiant, aut ab integris arceantur: quia divisio unius ejusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire.

Resp. D. Leonem notare Manichæos, qui ideo nolebant, juxta consuetudinem illius temporis, Eucharistiam accipere sub vini specie, quod

103.  
Responde-  
tur ad varia  
loca SS. Pa-  
trum,

Inprimis  
S. Cyprianū

deinde S.  
Chrysost.

104.  
Denique  
Leonis &  
Gelasii

105.  
D. Leo no-  
tat Mani-  
chæos, qui



vinum  
tamquam  
rem in se  
malam ab-  
horrebant.

quod inter alia errorum portenta, vinum esse creaturam malam, à malo Deo creatam dicebant: hi ergo de calice bibere omnino recusabant, ut inquit Leo, quia vinum tamquam rem in se malam abhorrebant. Hæc sunt verba Pontificis:

Qui scivit humano generi mortem inferre per cibum, novit & per ipsum nocere ieiunium, & ad contrariam fraudis effectum famulis utendo Manichæis, sicut per serpentem intulit interdita præsumi, ita per famem suadet concessa vitari.

Et paucis interjectis rationem attexit: Damnant enim creaturarum naturam in Creatoris iniuriam, & contaminari edentes asserunt iis, quorum non Deum, sed diabolum conditorem esse designant, quum prorsus nulla sit substantia mala, nec ipsius mali sit ulla natura. Omnia enim bona bonus Auctor instituit, & unus est universarum rerum Creator, qui fecit cælum & terram, mare, & omnia quæ in eis sunt. Ex quibus quidquid homini ad cibum potumq; concessum est, sanctum & mundum est in sui generis qualitate.

Sequitur Conclusio: Nulla itaque vos contagionis huius aspergat impietas, qui suâ maxime observantiâ polluantur, servientes creature potius, quam Creatori, & luminaribus cæli solum abstinentiam devoteutes, quos nemo ambigat esse Manichæos, qui in honorem Solis ac Lune die Dominico & secundâ feriâ deprehensi fuerint ieiunare.

Et post pauca: Cumq; ad regendam infidelitatem suam nostris audeant interesse mysteriis, ita in Sacramentorum communione se temperant, ut interdum tutius lateant: ore indigno Christi Corpus accipiunt, Sanguinem autem redemptionis nostræ haurire omnino declinant. Quod ideo vestram volumus scire sanctitatem, ut vobis huiusmodi homines, & his manifestentur indicis, & quorum deprehensa fuerint sacrilega simulatio, notati & proditi à sanctorum societate, sacerdotali auctoritate pellantur.

106.  
Nequa-  
quam præ-  
cepit ut  
Communio  
non fieret  
sub specie  
panis tan-  
tum.

Hæc fusiùs referre volui propter aliquos, qui, nescio quo errore decepti, existimant D. Leonem in hoc sermone præcepisse, ut Communio non fieret sub specie panis tantum propter hæresim Manichæorum & aliorum quorundam, qui dicebant Christum assumpsisse corpus phantasticum sine sanguine; quam ob causam contendebant tunc illi, Eucharistiam sine Sanguine sumendam esse. Sed nullum corpus phantasticum, aut vestigium eius reperio in toto illo sermone D. Leonis: ipsi forte invenerint in sua phantasia.

Quod D.  
Leo, idem  
aliquibus  
videtur vo-  
luisse Gela-  
sius.

De cætero quod D. Leo, idem aliquibus videtur voluisse Gelasius, prout indicant verba parenthesis: Quoniam nescio quâ superstitione docentur obstringi. Unde videtur Manichæorum superstitionem norasse, voluisseque, ut tales, in fux superstitionis detestationem, utramque speciem sumerent. Sapienter enim in his, quæ indifferentia sunt, solet Ecclesia præcipere, ut fiat quod Hæretici illicitum dicunt,

& illud prohibere ne fiat, quod illi necessarium erroneè affirmant.

Sed inquit Pontius Sum. Theol. disp. 44. n. 100. in fine, huic responsioni non satis quadrat ratio Pontificis: Quia divisio unius eiusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire. Quod autem grande sacrilegium, si aliquis abstineat à calice non præcepto, quia putat vinum esse malum? Ipse ergo existimat eum loqui de illis, qui sumerent Corpus, sed omitterent Sanguinem, ex eo quod putarent summptionem ipsius non prodesse.

Verum huic responsioni nec parenthesis favyet, nec satis quadrat ratio. Quæ enim hic superstitio, aut quod grande sacrilegium, ex hypothesi quod sumptio Sanguinis non erat præcepta? Nonne plurimi docent, & probabilissimè, summptionem utriusque speciei simul non conferre maiorem gratiam, quàm unius speciei tantum? Aut certè qui sunt illi, qui aliquando docuerunt solitariam summptionem Sanguinis non prodesse?

Tertia ergo expositio est Doct. Ang. 3. parte q. 80. art. 12. ad primum. Dicendum, inquit, quod Gelasius loquitur quantum ad Sacerdotes: qui sicut totum consecrant Sacramentum, ita etiam toti communicare debent. Vt enim legitur in Concilio Toletano 12. cap. 5. (& refertur de Consec. dist. 2. cap. Relatum. 1. 1.) Quale erit Sacramentum, cui nec ipse sacrificans particeps esse dignoscitur?

Atque huic expositioni consonat Titulus cap. qui est talis: Corpus Christi sine eius Sanguine Sacerdos non debet accipere. Quadrat etiam ratio Pontificis, quia probabilis iure divino utraque sumptio sacrificanti est præcepta. Neque aliena est parenthesis; fieri enim potuit ut illo tempore aliqui Sacerdotes ex errore Manichæorum supra relato abstinerent à calice sacrificioris.

Quæ cum ita sint, quis non, nisi studio contentionis mentem ipsam perdidit, libenter fateatur, rectissimè potuisse Ecclesiam hanc interdiceret, & de facto interdixisse iustissimè Communione sub specie vini? Enimvero si sumptio utriusque speciei non est iuris divini, uti revera non est, prout jam ad oculum demonstravimus, profectò Ecclesiæ dispositioni relinquatur pro temporum & locorum circumstantiis.

Quod utique Apostolus (ut oris verbis Tridentini sess. 21. cap. 2.) non obscurè visus est innuisse, cum ait: Sic nos existimet homo ut ministris Christi & dispensatores mysteriorum Dei. Atque ipsum quidem hanc potestatem usum esse satis constat, cum in multis aliis, tum in hoc ipso Sacramento cum ordinatis nonnullis circa eius usum. Cætera, inquit, cum venero disponam.

Proinde veluti in primitiva Ecclesia rectè factum fuit, ut permitteretur laicis usus calicis, quod tunc tam suscipientium, quàm ministran-



ministrantium major esset reverentia, & sollicitudo erga hoc Sacramentum, quod videbatur posse sufficere ad evitandum periculum effusionis sacri cruoris; ita nunc ob contrariam rationem, & alias supra enumeratas, sapienter factum fuit, ut laicis negaretur usus calicis.

Dices; Fideles habent jus ad petendum id, quod Christus illis concessit per Ecclesiam administrandum; atqui concessit illis usum calicis: ergo habent jus illum petendi: ergo Ecclesia obligationem ministrandi. Confirmatur; quia quamvis Christus non preceperit fidelibus Confirmationem, Extremam Unctionem, Ordinem & Matrimonium, tamen hoc ipso quo illa Sacramenta permittit fidelibus, consequenter precepit Ecclesiae Pastoribus, ne illa negarent legitimè petentibus.

Resp. distinguendo Majorem: Quod Christus positivè concessit fidelibus, ad id petendum fideles habent jus; & talia sunt Sacramenta, quæ in confirmatione tanguntur: quamquam & Matrimonium in multis casibus sit illicitum; imò & invalidum solo jure Ecclesiastico, & ad licitè & validè suscipiendum Ordinem multæ conditiones ab Ecclesia requirantur. Unde bene additum fuit in fine confirmationis *ly Legitimè petentibus*. At verò quæ solùm negativè concessit Christus, id est, non interdixit, ad illa fideles non habent jus; & talis est Communio sub utraque specie, itemque vesci carnibus omni tempore, & similia.

Ex dictis sequitur, sicuti Ecclesia potuit interdicare laicis calicem, & permittere speciem panis; ita consequenter potuisse, & posse interdicare speciem panis, & permittere calicem, si recta ratio in casu id postulet; siquidem neutra species determinatè est præcepta jure divino, quidquid aliqui in oppositum sentiant, debilibus satis fundamentis.

Dicunt enim primò, Christum solùm post Communionem sui Corporis dixisse absolutè: *Hoc facite in meam commemorationem*.

Resp. etsi Lucas post Communionem Sanguinis non referat dixisse Christum: *Hoc facite*; equidem Paulus 1. Cor. 11. v. 25. & Matth. cap. 26. v. 27. etiam de calice aiunt dixisse: *Hoc facite*, seu, *Bibite ex hoc omnes*. Et quamvis Paulus addat: *Quotiescumque bibetis*, id non significat solum modum præcipi; sed ipsum finem, seu modum proprium actus de se præcepti exponit, ut attigimus Concl. 2.

Dicunt secundò, Christus Joan. 6. loquens subinde de una specie, eique attribuens effectum hujus Sacramenti, non loquitur de specie Sanguinis, sed Corporis: ergo hujus receptio est determinata jure divino.

Resp. Christum ibi quidem explicare, quòd Communio sub sola specie panis habeat effectum salutis æternæ, numquam tamen negare, quin etiam sub specie vini eundem effectum

habeat. Quid si enim Sacerdos moriatur post sumptam sacram hostiam ante sumptionem calicis, nonne præscribunt Rubricæ Tit. de defectibus cap. 10. n. 3. *Missæ per alium Sacerdotem expleatur ab eo loco, ubi ille defuit*? Et quam habet veri apparentiam, hujusmodi Communionem solius Sanguinis illi Sacerdoti non conferre effectum gratiæ? Certè nullam.

Alioquin ineptè quærent Theologi; an si ager in articulo mortis non possit deglutire hostiam, ministranda sit ei species vini. Et quamvis communiter Doctores id negent, quia putant in tali casu non obligare præceptum divinum; sed potius credendum esse non fuisse latum pro tali occasione: equidem non desunt qui affirmant, ut videre poteris apud Dianam parte 5. tract. 3. resol. 34. ubi pro hac sententia citat Didacum Nugnum 3. parte tom. 1. q. 80. art. 12. conclus. 3. qui tamen putat in casu contingenti adhibendum esse consensum Episcopi.

Adfert præterea Petrum Ochagaviæ de Sacrament. tractat. 2. de Eucharist. effectibus quæst. 18. num. 9. ubi sic ait: Cum infirmus in tali esset casu constitutus, quòd hostiam consecratam trahere in stomachum non posset, si vinum tamen consecratum trahere rectè posset, Suarez sentit non posse Sacerdotem tunc temporis ministrare speciem Sanguinis, ne præbeatur occasio indiscretis ministris frangendi eam legem, quæ prohibet Communionem sub specie vini &c. Sed probabilis mihi videtur cum Recentioribus, debere tunc ministrari Sacramentum sub specie vini. Probatut ex eo; quia tunc in articulo mortis obligat præceptum divinum Eucharistiæ, quòd præferendum est humano præcepto de non fumenda specie vini à laicis. Ita ille.

Sed hæc ratio non est firma; quia vel nullum est præceptum divinum in articulo mortis, si infirmus antè adhuc communicaverit, juxta dicta Conclusionem præcedenti; vel certè non obligat, quia commodè non potest adimpleri propter circumstantis præceptum humanum; non quasi præceptum humanum prævaleat divino, sed quia Legislator divinus non censetur voluisse pro tali casu obligare. Quod idem cernitur in aliis similibus casibus de quibus infra suo loco.

Potèd si quæritur: an ergo numquam stante præfati decreto Ecclesiæ liceat laico sumere species vini? Resp. cum finis legis Ecclesiasticæ, prohibentis calicem laicis, fuerit pro maxima parte reverentia Sacramenti, in casu, quo species vini irreverentiæ periculo subjacerent, nisi à laico sumerentur, posse, & debere à laico sumi: tum quia cessat præcipua ratio legis contrariè; tum etiam, quia tunc jus humanum cedit juri divino Religionis decavenda irreverentia sacrarum, divinarumq; rerum. Casus esset, si Sacerdos in altari facta Con-

N n secreta

Rubr. Miss.

132.  
An si ager in articulo mortis non possit deglutire hostiam, ministranda sit ei species vini?

Diana.  
Didacum Nugnum.

Affirmat Petrus Ochagaviæ

Suarez.

133.  
cujus equidem ratio non est satis firma.

Si species vini irreverentiæ periculo subjacerent, possent sumi à laico.



secratione, occidetur ab Hæreticis effusis Sanguinem, nisi cum laicus bibat. Fortè etiam, si Sanguis jam esset effusus in terram, & laicus posset lumere absque nausea, nec vellet id facere Sacerdos, qui consecravit, quamvis Sotus & alii id negent.

Sotus.

114.

Atque ex his sit finis hujus Sectionis: nam ad illud, quod aliqui obijciunt, Ecclesiam facere injuriam fidelibus; quia privat illos perfecto & integro convivio, & majori gratiâ, quam per utramque speciem possent accipere, responsum fuit suprâ Conclusionem ultimâ præcedentis Sectionis.

Verius injuriam faciunt fidelibus Calvinistæ, qui perinde faciunt atque illi, qui codi-

llos porrigunt hæredibus, & universam substantiam dissipant. Lutherani quoque, qui negant totum Christum sub una specie contineri, adeoque mortuam carnem sub specie panis, & mortuum sanguinem sub specie vini exhibent. Illi, inquam, verius injuriam faciunt fidelibus, quam Ecclesia Catholica, exhibens sub una specie totum Christum, non semel tantum in vita, quod sufficeret ad implendum præceptum divinum; sed sæpius tamquam pia mater, volens filios suos non solum ad sufficientiam, sed etiam ad superabundantiam reficere alimonia illâ celesti & spiritali. De hac frequenti spiritali refectione instituitur

## SECTIO NONA.

### De Præcepto Ecclesiastico Communionis.

1.  
Diversis temporibus diversa fuit communicandi consuetudo.

D. Thomas.  
Anacleto.

Can. 101.  
420.

2.  
An in primitiva Ecclesia fuerit obligatio quotidie communicandi.

Anacleto.

**N**on una fuit omnibus temporibus Ecclesie consuetudo circa Eucharistie frequentationem. Aliqui existimant in primitiva Ecclesia fideles quotidie in divino Missæ Sacrificio communicasse, idque non modo ex devotione, sed etiam ex præcepto, ut vult Doctor Angelicus 3. parte q. 80. art. 10. ad 5. & videtur colligi ex Anacleto Epistola 1. in medio, & ponitur de Consecr. dist. 1. cap. 59. Peractâ, inquit, consecratione, omnes communicent, qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus. Sic enim & Apostoli statuerunt, & Sancta Romana tenet Ecclesia.

Quærit ubi Apostoli hoc statuerint? Ecce Canon 10. Apostolorum: Omnes fideles, qui conveniunt in solemnibus sacris ad Ecclesiam, Scripturas Apostolorum & Evangelium audiant. Qui autem non perseveraverint in oratione, usque dum Missa peragitur, nec sanctam Communionem percipiunt, velut inquietudines Ecclesie moventes, conveniunt Communionem privati.

Sed, ut verum fatear, non video quomodo vel ex hoc Canone, vel ex illa Epistola effaciter probetur generalis necessitas quotidie communicandi: nam (ut omitam Anacleto posse explicari de solis ministris igitur, ut patet ex verbis præcedentibus) unde constat in primitiva Ecclesia statutum fuisse, ut quotidie omnes fideles audirent Missam? Equidem illis solis præcipitur Communio, qui Sacramento Missæ interfuerint.

Unde etiam probatur Episcopos illo tempore quotidie solemniter celebrasse? Equidem de solemnibus Sacro loquuntur jura præcitata. Sic enim dicitur in Epistola Anacleti: Episcopus Deo sacrificans resiles (ut præfixum est) secum habeat, & plures quam alius Sacerdos. Sicut enim

maioris honoris gradu fruatur, sic maioris testamenti incremento indiget. In solemnioribus quippe diebus, aut 7. aut 5. aut 3. Diaconos, qui eius oculis dicuntur, & Subdiaconos atque reliquos ministros secum habeat, qui sacris induti vestimentis in fronte, & à tergo, & Presbyteri à regione dextra, lavag, contrito corde & humilato spiritu, ac prono stent vultu, custodientes eum à malevolis hominibus, & consensum eius præbeant Sacrificiis. Peractâ autem consecratione &c. ut suprâ. De obligatione ergo communicandi quotidie nihil certum.

Cæterum refrigerante paulatim charitate, statutum fuit à Fabiano Papa ut saltem in anno ter homines laici communicent (nisi forte quis maioribus quibuslibet criminibus impediatur) in Pascha videlicet, & Pentecoste, & Natali Domini. Ita refertur Can. 16. de Consecr. dist. 2.

Soter adiecit quartum diem, nempe feriam 5. in Cæna Domini, ut habetur Can. 17. de Consecr. dist. 2. ubi sic ait Pontifex: In Cæna Domini à quibusdam perceptio Eucharistia negligitur, quæ quoniam in eadem die ab omnibus fidelibus (exceptis iis, quibus pro gravibus criminibus inhibuitur) percipienda sit, Ecclesiasticus usus demonstrat, cum etiam penitentes eadem die ad percipiendam Corporis & Sanguinis Domini Sacramenta reconciliantur.

Tandem indultum est, ut tantum semel in anno, & in articulo mortis tenerentur ad Communionem. Sit itaque

Ad et vide 22.  
Sotus qui 1. 1. 1.  
pag. 283 CON.